

COI Focus

Macedonië Algemene situatie

26 juli 2018

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Inleiding	3
1. Democratie	4
1.1. Het democratische stelsel	4
1.2. Politieke omstandigheden en verkiezingen	4
1.2.1. De politieke crisis (2012-2014)	4
1.2.2. Het schandaal van de afluisterpraktijken (februari 2015).....	5
1.2.3. Het zomerakkoord van 2015 en nieuwe verkiezingen (december 2016).....	6
1.2.4. De regering Zaev (mei 2017).....	7
1.2.5. De kwestie van de naam "Macedonië"	8
1.3. Staat van de democratie vanuit het perspectief van de toetredingsproces tot de EU	8
1.4. Corruptie en georganiseerde misdaad.....	9
2. Rechtstoestand/rechtsbescherming	12
2.1. Algemene rechtstoestand.....	12
2.1.1. Justitie	12
2.1.2. Politie	13
2.2. Rechtsbescherming door middel van wetgeving: toepassing in de praktijk	16
2.3. Systeem van daadwerkelijke rechtsmiddelen tegen schending van rechten en vrijheden.....	17
2.4. Detentieomstandigheden	18
3. Specifieke situaties	19
3.1. Albanezen.....	19
3.2. Roma	21
3.2.1. Algemene omstandigheden	21
3.2.2. Houding van de politie tegenover Roma	24
3.3. Huiselijk geweld	25
3.4. Persvrijheid.....	27
3.5. LGBTI.....	28
Bibliografie	31

Inleiding

Deze COI Focus *Algemene situatie* biedt een overzicht van alle relevante informatie en analyses over de algemene situatie van asielzoekers uit Macedonië. De COI Focus is opgevat als een compendium en voorziet daarom niet in een synthetiserende samenvatting.

Sinds jaren volgt de Cedoca-Balkandesk de situatie in Macedonië op de voet. De COI Focus is gebaseerd op de informatie die Cedoca verworven heeft via eigen opzoekingen en op basis van informatie die is verworven via het Cedoca-contactennetwerk. De meeste bronnen komen van andere lidstaten van de Europese Unie, de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen, de Raad van Europa en van andere relevante organisaties (UNDP, EASO, Freedom House, Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, Transparency International, ...).

Deze COI Focus *Algemene situatie* is een actualisering van een eerder overzicht van de situatie in Macedonië (laatstelijk op 12 januari 2017). Het onderzoek is afgesloten op 26 juli 2018 en beslaat de situatie tot 11 juli 2018.

Informatie over de jaren vóór 2014 is, voor zover ze niet meer relevant is, niet meer opgenomen in dit document. Regelmatig wordt letterlijk geciteerd uit Engelstalige bronnen. Langere citaten worden doorgaans voorafgegaan door een parafrase ervan in het Nederlands.

1. Democratie

1.1. Het democratische stelsel

Het land is een parlementaire democratie, de minderheden zijn vertegenwoordigd in het parlement, en doorgaans is de Albanese minderheid via één politieke partij eveneens in de regering vertegenwoordigd. De verkozen president is staatshoofd en opperbevelhebber van de strijdkrachten. De Macedonische grondwet voorziet in scheiding van de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. Het éénkamerparlement (*Sobranje*) oefent de wetgevende macht uit.¹

In het jaarlijkse Nations in Transit-rapport van Freedom House (2017) krijgt de regering van Macedonië de kwalificatie "*transitional government or hybrid regime*". Freedom House geeft dit rapport ook "*transit ratings*" en "*average scores*"² die een aantal "evoluties van de democratie" aangeven. De scores voor onder meer "*national democratic governance*" en "*local democratic governance*" zijn lichtjes bijgesteld in de negatieve zin.³ Ook op het gebied van "*electoral process*" is de score in het rapport van 2017 lichtjes bijgesteld in de negatieve zin (van 3.75 naar 4.00).⁴ In het Nations in Transit rapport van 2018 wordt het staatsbestel nog steeds als een "*transitional government or hybrid regime*" ingeschat. De scores blijven grotendeels dezelfde. "De score voor "*national democratic governance*" wordt lichtjes bijgesteld in positieve zin.⁵

1.2. Politieke omstandigheden en verkiezingen

1.2.1. De politieke crisis (2012-2014)

Eind 2012 begint in Macedonië een ernstige politieke crisis. Op 24 december 2012 bereikt de relatie tussen de regerende conservatieve Internal Macedonian Revolutionary Organization – Democratic Party for Macedonian National Unity (VMRO-DPMNE) en de grootste oppositiepartij, de sociaaldemocratische The Social Democratic Union of Macedonia (SDSM) een eerste dieptepunt wanneer de parlementsleden van de SDSM, tijdens de stemming van de begroting van volgend jaar met geweld uit het parlement worden gezet.⁶

Na het incident in het parlement kondigt de leider van de SDSM aan dat zijn partij de zittingen van het parlement voor onbepaalde tijd zal boycotten. Hij roept zijn aanhangers op tot een campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid (straatprotesten en het blokkeren van wegen) om de regering te dwingen tot het uitschrijven van vervroegde verkiezingen.⁷

De EU stuurt op 28 februari 2013 een gezamenlijke crisismissie naar Skopje om te proberen om de politieke crisis in het land te beëindigen, en het EU-integratieproces herop te starten.⁸ Op 1 maart 2013 wordt een overeenkomst bereikt tussen de twee partijen: terugkeer naar het parlement van de

¹ EASO, 11/2016, [url](#)

² The ratings reflect the consensus of Freedom House, its academic advisers, and the author(s) of this report. If consensus cannot be reached, Freedom House is responsible for the final ratings. The ratings are based on a scale of 1 to 7, with 1 representing the highest level of democratic progress and 7 the lowest. The Democracy Score is an average of ratings for the categories tracked in a given year. The opinions expressed in this report are those of the author(s).

³ Freedom House, 03/04/2017, [url](#)

⁴ Freedom House, 03/04/2017, [url](#)

⁵ Freedom House, 2018, [url](#)

⁶ Helsinki Committee for Human Rights, 07/02/2013, [url](#)

⁷ Balkan Insight, 23/01/2013, [url](#)

⁸ Balkan Insight, 01/03/2012, [url](#)

oppositie, deelname van de oppositie aan de lokale verkiezingen, opstarten van onderhandelingen voor vervroegde algemene verkiezingen, een hervorming van het kiesrecht met inachtneming van de voorstellen van de OVSE, maatregelen om de menings- en de persvrijheid te waarborgen, en een onderzoek naar de gebeurtenissen van 24 december 2012.⁹

De presidentiële en parlementaire verkiezingen vinden plaats op 27 april 2014 en worden gewonnen door (toen) zittend premier Nikola Gruevski. Deze verkiezingen zijn grotendeels volgens internationale maatstaven verlopen. Wel hebben verkiezingswaarnemers bezwaren tegen de weinig neutrale rol van de staatsmedia en van staatsinstellingen tijdens de verkiezingsstrijd.¹⁰

Oppositiepartij SDSM aanvaardt de uitslag van de verkiezingen van 27 april 2014 niet, en de verkozenen van deze partij blijven de vergaderingen van het parlement langdurig boycotten. Uiteindelijk laten zich maar 89 van de 123 parlementsleden registreren, slechts twee kleinere oppositiepartijen nemen niet deel aan het boycot.¹¹

Omdat echter nog altijd meer dan twee derden van de leden hun zetels opnemen, kan het parlement verder functioneren. Ondanks de bemiddelingspogingen van de Europese Unie kan het politieke conflict niet worden bijgelegd.¹²

1.2.2. Het schandaal van de afluisterpraktijken (februari 2015)

In februari 2015 beschuldigt de voorzitter van SDSM Zoran Zaev de regering van grootschalige illegale afluisterpraktijken. Volgens Zaev zouden rond de 20.000 burgers door de inlichtingendiensten van de regering zijn afgeluisterd, waaronder talrijke politici van de oppositie, regeringsleden van de Albanese minderheid, mensenrechtenactivisten, journalisten, ondernemers, rechters en procureurs. Zelf het staatshoofd, president Ivanov, nochtans een lid van de regeringspartij, zou zijn bespioneerd. Verder beweert Zaev dat hij deze informatie toegespeeld heeft gekregen door leden van de Macedonische inlichtingendiensten. De opnames zouden ook criminele activiteiten van de afgeluisterden aan het licht brengen.¹³

Als reactie op de onthullingen wordt Zaev op zijn beurt beschuldigd van spionage voor een vreemde macht, en er wordt ook een gerechtelijk onderzoek geopend tegen hem en drie anderen. Deze drie andere personen, onder wie Zoran Verusevski, een vroeger hoofd van de Macedonische inlichtingendienst, worden gearresteerd. Zoran Zaev wordt niet in hechtenis genomen, maar zijn paspoort wordt ingetrokken. Zaev reageert door een eerste deel van bezwarend materiaal te publiceren, ondanks een uitdrukkelijk verbod van het openbaar ministerie. De oppositieleider wordt hierin gesteund door zijn eigen partij.¹⁴

Na deze eerste 'bom' van de oppositieleider heeft Zaev in 2015 nog 35 andere onthullingen gedaan, waarbij iedere keer de top van de regering en de geheime dienst onder vuur worden genomen. De afgeluisterde gesprekken brengen keer op keer politieke afspraken, corrupte praktijken en beledigende opmerkingen over politieke tegenstanders en minderheden aan het licht. In de loop van dit schandaal hebben twee ministers en het hoofd van de geheime politie ontslag genomen, komt het tot herhaalde betogingen in de hoofdstad, en installeren de voor- en tegenstanders van de regering ieder een tentenkamp in Skopje.¹⁵

⁹ Balkan Insight, 01/03/2012, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 26/03/2013, [url](#)

¹⁰ EASO, 11/2016, [url](#)

¹¹ Balkan Insight, 07/05/2014, [url](#)

¹² Balkan Insight, 30/12/2014, [url](#)

¹³ LSE, 10/02/2015, [url](#); AFP, 31/01/2015, [url](#);

¹⁴ LSE, 10/02/2015, [url](#); AFP, 31/01/2015, [url](#); AFP, 31/01/2015, [url](#);

¹⁵ LSE, 10/02/2015, [url](#); Balkan Insight, 11/06/2015, [url](#)

1.2.3. Het zomerakkoord van 2015 en nieuwe verkiezingen (december 2016)

De twee kampen blijven tot midden juli 2015, wanneer de patsituatie wordt doorbroken tijdens gesprekken onder leiding van Eurocommissaris Johannes Hahn. Er wordt overeengekomen dat de regering aftreedt ten gunste van een nieuwe (overgangs)regering die vanaf 15 januari 2016 parlementaire verkiezingen op 24 april 2016 zal voorbereiden. In ruil voor deze afspraken eindigt de oppositie op 1 september 2015 haar boycot van het parlement, en wordt op 15 september 2015 een speciale procureur aangesteld om de beweringen rond het afluisterschandaal te onderzoeken. Vervolgens ontstaat een (interim)regeringscoalitie olv Nikola Gruevski die de nieuwe verkiezingen moet voorbereiden.¹⁶

In november 2015 raken regeringspartijen en oppositie het eens over electorale hervormingen in de aanloop naar de stembusgang. In ruil mag SDSM de posten van drie ministers en drie adjunct-ministers overnemen.¹⁷

Op 15 januari 2016 treden eerste minister Gruevski en met hem de volledige regering af ten gunste van de afgesproken overgangsregering.¹⁸ Op 18 januari 2016 ontstaat er een nieuw conflict tussen de regeringspartijen en de oppositie: het hoofd van de Macedonische verkiezingscommissie deelt aan de bemiddelaar van de EU mee dat de parlementsverkiezingen op 24 april 2016 technisch wel mogelijk zijn, maar dat voor daadwerkelijk vrije en eerlijke verkiezingen meer tijd nodig is. Hij wordt echter tegengesproken door de tot de meerderheid behorende commissieleden. De knelpunten liggen volgens de oppositie bij de kiezerslijsten die spookkiezers bevatten, en bij de persvrijheid die nog niet is gewaarborgd.¹⁹ Pas op 20 juli 2016 bereiken de vier grootste politieke partijen een nieuw akkoord over het houden van verkiezingen in het najaar, na afloop van een grondige controle van de kiezerslijsten.²⁰ De verkiezingen worden opnieuw uitgesteld, het parlement wordt pas op 16 oktober 2016 ontbonden.²¹

De nieuwe parlementsverkiezingen vinden uiteindelijk plaats op 11 december 2016. Uit de uitslag van de stembusgang – ongeveer 38 % voor de partij van vroegere eerste minister Nikola Gruevski (VMRO-DPNME), tegenover bijna 37% voor de (SDSM) van Zoran Zaev – blijkt dat geen van deze partijen over een meerderheid kan beschikken in het parlement, wat betekent dat de Albanese partijen een beslissende rol zullen spelen bij de regeringsvorming.²²

In het eindrapport van de OVSE-observatiemissie staat over deze verkiezingen dat ze een essentiële stap vormen om de jarenlange, diepe politieke crisis in Macedonië op te lossen. Het rapport wijst hiervoor op een reeks van wettelijke en institutionele wijzigingen die doorgevoerd zijn:

“The Statement of Preliminary Findings and Conclusions issued by the IEOM on 12 December concluded that the “early parliamentary elections were an essential step in resolving two years of deep political crisis. The main political forces agreed to a series of legal and institutional changes to provide a level playing field for these elections. Underlying issues, such as voter registration and media, are yet to be addressed in a sustainable manner. The campaign was competitive but took place in an environment characterized by public mistrust in institutions and the political establishment, and allegations of voter coercion. The election administration struggled with the

¹⁶ EASO, 11/2016, [url](#)

¹⁷ Balkan Insight, 28/12/2015, [url](#)

¹⁸ Balkan Insight, 19/01/2016, [url](#)

¹⁹ Balkan Insight, 18/01/2016, [url](#)

²⁰ Balkan Insight, 20/07/2016, [url](#)

²¹ Balkan Insight, 17/10/2016, [url](#)

²² Balkan Insight, 12/12/2016, [url](#)

preparations for elections and missed a number of deadlines, but election day was generally well administered and proceeded without major incidents.”²³

Dit rapport wijst ook nog uitvoerig op de gebreken en de obstakels (die samengaan met de jarenlange crisissfeer) in het democratische verkiezingsproces, maar stelt samenvattend dat het wettelijke kader democratische verkiezingen toelaat in Macedonië, dat politieke partijen in het algemeen in staat geweest zijn om vrij campagne te voeren en dat de fundamentele vrijheden (van vereniging en meningsuiting) gerespecteerd zijn.²⁴

De uitslag van de verkiezingen (11 december 2016) biedt niet meteen uitweg uit de jarenlange politieke patstelling tussen de twee grote politieke blokken: geen van beiden kon een electorale doorbraak forceren, en de VMRO-DPMNE lijkt de sterkste partij te blijven. De Albanese partijen zijn eveneens onder elkaar verdeeld, en de zetelverdeling laat verschillende opties op een regeringsvorming open, maar geen ervan zorgt voor een comfortabele meerderheid.

Op 28 april 2017 ontstaat binnen in het parlement een gewelddadig incident waarbij VMRO DPMNE-activisten ernstig letsels toebrengen aan oppositieleider Zoran Zaev en aan Zijadin Sela van de Albanese minderheidspartij DPA.²⁵

Uiteindelijk is het Zoran Zaev die op 31 mei 2017 met de hulp van twee Albanese partijen een nieuwe regering kan vormen met als belangrijkste agendapunten: integratie in de EU en de NAVO, economische groei en de strijd tegen corruptie.²⁶

1.2.4. De regering Zaev (mei 2017)

In het *Macedonia 2018 Report* van de EC staat beschreven hoe de politieke crisis omgeslagen is en het beleid van de nieuwe regering nu gericht is op de EU. De burgermaatschappij krijgt voortaan een constructieve rol te spelen bij het beleid. Verder staat in dit rapport dat de interetnische situatie (zie 3.1) fragiel blijft maar de situatie kalm is:

“Concerning the political criteria, the country has finally overcome its most severe political crisis since 2001. The difficult process of government formation reached a critical point during the 27 April 2017 attacks in Parliament, which were condemned in the strongest terms by the international community. Since May 2017, the new reform-oriented government has taken steps to address state capture by gradually restoring checks and balances, strengthening democracy and rule of law. The country is undergoing fundamental changes in a more inclusive and open political atmosphere. The municipal elections in October 2017 confirmed the support of citizens for the EU-oriented policies of the government coalition. The Parliament has continued functioning with opposition parties chairing key committees. The Parliament needs to enhance its oversight and legislative functions, including by limiting the extensive use of shortened procedures.”

“While the inter-ethnic situation was fragile, the situation remained calm overall. The review of the implementation of the Ohrid Framework Agreement, which ended the 2001 conflict and provides the framework for the inter-ethnic relations, needs to be followed up in a transparent and inclusive manner. The government has shown commitment to increase trust among communities.”

“Civil society continued to play a constructive role in supporting democratic processes and ensuring greater checks and balances. Since the second half of 2017, the climate in which civil society

²³ OSCE, 28/02/2017, [url](#)

²⁴ OSCE, 28/02/2017, [url](#)

²⁵ Balkan Insight, 28/04/2017, [url](#)

²⁶ Balkan insight, 31/05/2017, [url](#)

organisations operate has improved and the government has shown commitment to dialogue and inclusion.”²⁷

1.2.5. De kwestie van de naam “Macedonië”

Als gevolg van het geschil met Griekenland over het gebruik van de naam “Macedonië” blokkeert Griekenland jarenlang het lidmaatschap van Macedonië tot de NAVO. In januari 2018 komt beweging in het dossier. Er zijn gesprekken op het hoogste niveau tussen Macedonië en Griekenland onder begeleiding van VN-bemiddelaar Matthew Nimetz. Macedonië beslist om de verwijzingen naar Alexander de Grote te verwijderen van de luchthaven. De “Alexander-autosnelweg” wordt de “Vriendschapsautosnelweg”. Een officiële naamsverandering is er nog niet.²⁸

In juni 2018 bereiken Griekenland en Macedonië een akkoord over de officiële naam voor Macedonië, mat name: Noord-Macedonië. Deze overeenkomst moet wel nog goedgekeurd worden door een referendum in (FYROM) Macedonië.²⁹

Op 11 juli 2018 nodigt de NAVO Macedonië uit om deel uit te maken van het bondgenootschap. Voorwaarde is dat de naamsverandering van het land definitief goedgekeurd is.³⁰

1.3. Staat van de democratie vanuit het perspectief van de toetredingsproces tot de EU

Macedonië is sinds december 2005 “kandidaat-lidstaat” van de Europese Unie, en volgens het EC-Voortgangsrapport van 2015 is het land goed afgestemd op de Europese regelgeving. Zo is Macedonië volgens de Commissie “enigszins tot redelijk” voorbereid op de lidmaatschapsverplichtingen ten aanzien van de politieke criteria. Tegelijkertijd zijn er ernstige bezwaren: De jaren 2013 en 2014 worden gekenmerkt door een diepe politieke crisis (zie 1.2.1.), waarbij sprake is van een voortdurende parlementaire boycot van de oppositie en waarbij de onthullingen van onderschepte communicatie van de regering (zie 1.2.2.) de crisis verder verdiepen. Deze onthullingen ontblooten systematische schending van fundamentele rechten, corruptie en inmenging in de rechterlijke macht, media en verkiezingen. Ook ten aanzien van de rechtsstaat (rechterlijke macht en vrijheid van meningsuiting) wijst het Voortgangsrapport (2015) op een stilstand en zelfs een achteruitgang (zie 2.1.).³¹

De Europese Commissie heeft in het 2015-voortgangsrapport niettemin een positief advies voor de start van de eigenlijke toetredingsonderhandelingen uitgebracht, maar dit enkel op voorwaarde dat het zomerakkoord van juli 2015 (zie 1.2.3.) tussen de verschillende partijen wordt uitgevoerd, en dat er vrije en onpartijdige verkiezingen worden gehouden in april 2016 (zie 1.2.3.). De Commissie heeft aangekondigd dat de situatie kort na de verkiezingen opnieuw zal worden geëvalueerd. Dit adviesonder-voorwaarden is een achteruitgang, want voor de zes jaren daarvoor had de EC telkens zonder meer de start van de toetredingsonderhandelingen aanbevolen.³²

De EU-commissaris voor de uitbreiding, Johannes Hahn, neemt in januari 2016 akte van dit voorwaardelijke advies en roept alle politieke en institutionele actoren in het land op om zich volledig in te spannen voor eerlijke verkiezingen in overeenstemming met de democratische waarden. Om dit

²⁷ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

²⁸ Balkan Insight, 24/01/2018, [url](#)

²⁹ Euronews, 17/06/2018, [url](#)

³⁰ Balkan Insight, 07/11/2018, [url](#)

³¹ European Commission, 10/11/2015, [url](#)

³² European Commission, 10/11/2015, [url](#)

te bereiken moet – eveneens volgens Hahn – het voorbereidende werk worden geïntensifieerd, vooral dan bij het opstellen van kiezerslijsten.³³

In het *Voortgangsrapport* van 2016 beveelt de EC opnieuw niet aan om de toetredingsonderhandelingen op te starten. De EC merkt immers op dat de diepe politieke crisis (zie 1.2.) nog steeds voortduurt en dat er slechts een beperkte vooruitgang is met betrekking tot de concrete implementering van dringende hervormingsprioriteiten die begin juni 2015 zijn vooropgesteld door de Commissie (met name op het gebied van de rechterlijke macht, het openbaar ministerie (zie 2.1.), extern toezicht door onafhankelijke instanties, vrije en eerlijke verkiezingen en de onafhankelijkheid van de media) (zie 3.4.).³⁴

De EC koppelt in 2016 de start van de toetredingsonderhandelingen aan een aantal concrete voorwaarden. Deze voorwaarden behelzen de omzetting van het akkoord tussen regering en oppositie over de organisatie van verkiezingen en substantiële vooruitgang bij de implementering van de dringende hervormingsprioriteiten.³⁵ De EC benadrukt verder nog het belang van een verbetering van de voortdurende fragiele interetnische relaties (zie 3.1.). De EC vindt ook de oplossing van de naamkwestie dringend (zie 1.2.5.).³⁶

In februari 2018 verklaart de EC in de zogenoemde "*Credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans*":

"The Commission is ready to prepare recommendations to open accession negotiations with Albania and the former Yugoslav Republic of Macedonia, on the basis of fulfilled conditions."³⁷

In april 2018 beveelt de EC dan "in het licht van de geleverde vooruitgang" aan de Raad aan dat deze de toetredingsonderhandelingen zou openen. Dit is een belangrijke stap voor Macedonië.³⁸

Eind juni 2018 beslist de Raad dan dat de toetredingsonderhandelingen heel concreet in juni 2019 van start zouden kunnen gaan, weliswaar nog steeds op voorwaarde dat fundamentele hervormingen doorgevoerd worden:

"The Council reaffirmed its commitment to enlargement, which remains a key policy of the European Union, and continues to represent a strategic investment in peace, democracy, prosperity, security and stability in Europe. In the Western Balkans, a solid track of reforms in rule of law, fundamental rights, and democratic institutions among others, and concrete tangible results in these areas remain essential, the Council underlined."³⁹

1.4. Corruptie en georganiseerde misdaad

Macedonië beschikt over een anticorruptiebeleidsdocument en een onafhankelijk anticorruptie-orgaan. De anticorruptiewetgeving kan gehandhaafd worden op zowel de hoogste als de lagere niveaus.

The main anti-corruption policy document is the State Program for Prevention and Repression of Corruption and Prevention and Reduction of Conflict of Interest, issued by the specialized anticorruption body in the country, the State Commission for the Prevention of Corruption. The SCPC is a coordinative body responsible for the overall implementation of the Programs and Action

³³ European Commission, 18/01/2016, [url](#)

³⁴ European Commission, 09/11/2016, [url](#)

³⁵ European Commission, 09/11/2016, [url](#)

³⁶ European Commission, 09/11/2016, [url](#)

³⁷ European Commission, 06/02/2018, [url](#)

³⁸ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

³⁹ European Union External Action, 29/06/2018, [url](#)

Plans of the Programs, together with the other relevant institutions, including CSOs, which are responsible for the monitoring of the program implementation.

The SCPC is autonomous and independent in exercising its function, meaning that the Commission is detached from the government, and other Constitutional powers. At the central governmental level, the SCPC functions as a specialized anti-corruption institution responsible for prevention of corruption and conflict of interests in the public administration. Although the Commission does not have traditional investigative or prosecutorial powers, it has the power to request public officials or responsible persons in public enterprises suspected of corruption crimes to submit to the Commission information about his/her assets or other data relevant for the provisions of the Law on Prevention of Corruption. Also, the Commission is the competent authority for the implementation of the relevant legislation on conflict of interest.

Specialized law enforcement bodies dedicated to the fight against middle-level and high-level corruption have been established in Macedonia. The main anti-corruption body in charge of carrying out important high-level corruption investigations is the Sector for Organized Crime and Corruption, a department under the Sector for Internal Control and Professional Standards within Ministry of Interior. The Specialized Prosecutor's Office for Fighting Organized Crime and Corruption is an autonomous state authority which prosecutes the perpetrators of corruption acts as determined by law, having jurisdiction on the entire territory of the country. The Criminal Court in Skopje has a specialized department for proceeding cases of organized crime and corruption with jurisdiction over the entire territory of the country.⁴⁰

In het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2017) staat dat alomtegenwoordige corruptie één van de belangrijkste mensenrechtenproblemen vormt. Dit rapport onderlijnt dat ook het gerechtelijk systeem door corruptie aangetast is. Verder staat dat corruptie volgens een rapport van het Macedonische Centrum Voor Internationale Samenwerking sinds 2014 nog gestegen is:

"In August the Macedonian Center for International Cooperation released its biennial report, which noted that corruption had increased since 2014 and that acceptance of corruption remained high among the public. During the year, 30.5 percent of 1,000 respondents to a survey conducted by the organization reported they were asked for a bribe, up 4.9 percent from 2014. Similarly, 29.2 percent of respondents offered/gave a bribe, up 7.7 percent from 2014. Corruption varied along ethnic lines, with 83.3 percent of ethnic Albanians reportedly experiencing pressure to pay a bribe and 80.5 percent paying a bribe, compared with 40.6 percent and 35.5 percent, respectively, of ethnic Macedonian respondents."⁴¹

Volgens de Transparency International Corruption Perceptions Index staat Macedonië voor 2017 pas op plaats 107 met een score van 35.⁴²

Volgens het Nations in Transit-rapport van Freedom House is de zogenoemde "corruptiescore" (van 4.50 naar 4.75) slechter geworden in 2017 als gevolg van de aanhoudende straffeloosheid bij corruptiegevallen op hoog niveau.⁴³ In het Nations in Transit rapport van 2018 blijft deze score 4.75.⁴⁴

In februari 2018 verklaart een experte van Transparency International dat het corruptieniveau in de Balkan stagneert en dat de situatie in Macedonië van alle landen het meest achteruitgegaan is, maar deze verklaring heeft vooral te maken met het blootleggen van de illegale af luisterpraktijken onder de

⁴⁰ Regional Anti-Corruption Initiative, sd, [url](#)

⁴¹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴² Transparency International, 21/02/2018, [url](#)

⁴³ Freedom House, 03/04/2017, [url](#)

⁴⁴ Freedom House, 2018, [url](#)

vorige premier Gruevski (zie 1.2.2.). De experte verklaart eveneens dat er opnieuw veel hoop op beterschap is onder de nieuwe regering.⁴⁵

Het *Macedonia 2018 Report* van de EC schrijft over de strijd tegen corruptie:

“The legislative and institutional framework is in place and there is a track record on both prevention and prosecution. However final court rulings on high level corruption cases remain limited. There is some progress on last year’s recommendations. There are several high level corruption cases before the courts and the fact that the Special Prosecutor's Office is being allowed to pursue its role could be a turning point in the fight against high level corruption under certain conditions. The amendments to the Law on the protection of whistle-blowers are also a positive step. Law enforcement authorities and relevant agencies should continue to tackle corruption, which would contribute to restore citizens’ trust in one rule of law for all.”⁴⁶

Toch stelt hetzelfde rapport ook dat

“Corruption remains prevalent in many areas and continues to be a serious problem. The capacity of institutions to effectively tackle corruption has shown structural and operational deficiencies. Political interference remains a risk.”⁴⁷

Wat betreft de strijd tegen de georganiseerde misdaad staat in dit rapport

“In the fight against organised crime, the country has reached some level of preparation. The legislative framework is broadly in line with European standards, and efforts to implement strategies must continue. The country has taken steps towards reforming the system of interception of communications and to address the related "Urgent Reform Priorities". More needs to be done to effectively fight certain forms of crime such as money laundering and financial crimes. Coordination among all relevant stakeholders is essential. A track record on investigations, prosecutions and convictions in the fight against organised crime needs to be improved. The number of convictions remains low.”⁴⁸

⁴⁵ Balkan Insight, 21/02/2018, [url](#)

⁴⁶ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

⁴⁷ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

⁴⁸ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

2. Rechtstoestand/rechtsbescherming

2.1. Algemene rechtstoestand

2.1.1. Justitie

Macedonië beschikt over een volledig uitgebouwd rechtssysteem dat tussen 2004 en 2010 ingrijpend hervormd is in lijn met de normen van de Europese Unie. In het Voortgangsrapport van de EC (2014) staat niettemin dat er vragen blijven rijzen over mogelijke politieke invloed bij bepaalde rechtszaken, en dit brengt het vertrouwen in het rechtssysteem schade toe. Vonnissen moeten duidelijker en transparanter worden gemotiveerd.⁴⁹

Volgens het EC voortgangsrapport van 2015 is de situatie van het rechtssysteem achteruitgegaan, omdat de verwezenlijkingen van het hervormingsproces sinds 2004 zwaar worden ondermijnd door de daadwerkelijke en potentiële politieke inmenging op het domein van justitie. De aanwijzingen van mistoestanden en de overtredingen die door de onderschepte communicaties (zie 1.2.2.) aan het licht zijn gekomen moeten volledig worden onderzocht. De autoriteiten worden aangemaand om echte politieke wil te tonen om de volledige onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te waarborgen, en daarbij ook de onlangs aangestelde bijzondere procureur onbelemmerd het onderzoek naar de afgeluisterde telefoongesprekken tussen politici en magistraten te laten voeren.⁵⁰

In het *Voortgangsrapport* van november 2016 herhaalt de EC dat de situatie sinds 2014 achteruitgaat, en dat de verwezenlijkingen van het hervormingsproces van de voorbije tien jaar worden ondermijnd door herhaalde politieke inmenging op het domein van justitie. De autoriteiten tonen niet de nodige politieke wil om de onderliggende oorzaken aan te pakken. De tegenkanting die de voor kort aangeduide speciale procureur heeft moeten ervaren toont, volgens de EC, de noodzaak aan om het tekort aan onafhankelijkheid van justitie aan te pakken, evenals de selectieve rechtspraak.⁵¹

Freedom House noteert in het *Freedom in the World report* over Macedonië (2017) eveneens dat er ondanks de uitgebreide hervormingen van de laatste jaren nog fundamentele problemen blijven in het rechtswezen (oa de zwakke onafhankelijkheid van het Grondwettelijk Hof en de trage werking van de speciale aanklager die aangesteld is ivm de blootgelegde afluisterpraktijken) :

“While Macedonia has carried out comprehensive reforms of the judiciary over the past decade, fundamental problems remain, including concerns over the weak independence of the Constitutional Court. While the special prosecutor appointed to investigate the wiretap allegations has begun formally charging public officials with wrongdoing, movement remains slow and uneven, in part due to efforts to obstruct the office’s operations.”⁵²

Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken (2017) noteert ivm de toegankelijkheid van het gerecht alle mogelijkheden van burgers om zich te wenden tot rechtbanken voor mensenrechtenkwesies alsook de mogelijkheden om in beroep te gaan. Volgens dit rapport legt de regering zich algemeen gesproken neer bij uitspraken van binnenlandse rechtbanken. Burgers hebben, indien alle binnenlandse wettelijke opties uitgeput zijn, ook beroepsmogelijkheden bij de internationale hoven (onder meer in Straatsburg):

⁴⁹ European Commission, 08/10/2014, [url](#)

⁵⁰ European Commission, 10/11/2015, [url](#)

⁵¹ European Commission, 09/11/2016, [url](#)

⁵² Freedom House, 12/07/2017, [url](#)

"Citizens had access to courts to bring lawsuits seeking damages for human rights violations. Individuals may file human rights cases in the criminal, civil, or administrative courts, and the Constitutional Court, depending upon the type of human rights violation in question and the perpetrator of the alleged violation. Individuals also may appeal adverse decisions. The law provides the right to timely adjudication of cases and a legal basis for appealing excessive judicial delays to the Supreme Court. The government generally complied with civil decisions of domestic courts. Individuals may appeal cases involving alleged state violations of the European Convention on Human Rights to the European Court of Human Rights in Strasbourg after exhausting all domestic legal options."⁵³

In 2016 is het Access to Justice Project gestart. In het kader van dit project wordt de mogelijkheid geboden om gratis juridische bijstand te genieten. In de eerste 12 maanden van dit lopende project hebben méér dan 1.000 burgers een aanvraag gedaan tot gratis bijstand. Vaak gaat het over slachtoffers van huiselijk geweld (zie 3.3.).⁵⁴ De EU verbindt zich er in juni 2017 toe om het *Access to Justice project* te blijven ondersteunen.⁵⁵

In het laatste mensenrechtenrapport van Amnesty International staat dat openbaar aanklager Marko Zyrlevski in augustus 2017 afgezet is omwille van zijn gebrek aan onafhankelijkheid. In oktober 2017 beveelt openbaar aanklager Liljana Spasovska de herberechting van zes etnische Albanezen (in verband met de moord op 5 Macedoniërs op Pasen 2012) omdat hun eerste proces in 2014 niet volgens internationale maatstaven verlopen is.⁵⁶

In het *Macedonia 2018 Report* van de EC staat dat de belangrijkste stap vooruit de aanname was van een geloofwaardige hervormingsstrategie van het rechtswezen:

"Decisive steps have been taken to start restoring the independence of the judiciary and reverse the backsliding of previous years. The most notable step was the adoption of a credible new judicial reform strategy, which aims to address the "Urgent Reform Priorities" and the recommendations of the Venice Commission. Its implementation is underway and the relevant Venice Commission recommendations concerning the discipline and dismissal system for judges were addressed through the adoption of the first set of amendments to the law on the Judicial Council and the abolition of the Council for Determining Facts. Implementing the planned reforms is a long term process and requires a continuous change in behaviour."⁵⁷

2.1.2. Politie

Volgens het *Macedonia 2018 Report* van de EC zijn er 209 geüniformeerde politieagenten per 100.000 inwoners en is de politie – algemeen gesproken – goed uitgerust.

"There are 209 uniformed police officers per 100 000 inhabitants in the country. In 2017, 603 new police officers were employed. The structural efficiency of the Public Security Bureau is under evaluation. It aims at improving information exchange and coordination. There are specialised police departments within the Ministry of the Interior that deal with different types of organised crime. In addition to this, two specialised units deal with financial crimes: the financial police under the Ministry of Finance and the Financial Intelligence Unit under the Ministry of the Interior. This separation creates unnecessary confusion of tasks. The police is generally well equipped. A division for computer crime was set up in the Department for Criminal Police. The Police Training Centre within the Ministry of the Interior provides both initial and vocational training. For the time being,

⁵³ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁵⁴ Roma Times, 06/03/2017, [url](#)

⁵⁵ Foundation Open Society Macedonia, 27/06/2017, [url](#)

⁵⁶ Amnesty International, 22/02/2018, [url](#)

⁵⁷ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

only one of the planned three sectors for Training, the Sector for Basic Training, is functional. The Training Centre is implementing the Working Arrangement between the Ministry of the Interior and the European Police Academy (CEPOL) signed in August 2017. On the legal framework, a working group has been established regarding amendments to the Law on Witness Protection.⁵⁸

De OVSE staat de regering in de politiehervorming bij en streeft daarbij democratische politiestandaarden na. Naast het opleiden van de politie tracht zij ook de burger te betrekken bij de lokale werking van de politie. Dit laatste dient niet enkel om het vertrouwen tussen bevolking en ordehandhavers op te krikken maar ook als conflictpreventie. In 2015 concentreert de OVSE-missie zich, wat betreft de politie, op drie kerntaken: de politiehervorming, de samenwerking van de politie met de verschillende gemeenschappen (ter bevordering van de interetnische relaties), en de veiligheid (grensbeveiliging, strijd tegen georganiseerde misdaad en terrorisme). Op 27 maart 2015 is de structuur vastgelegd van een grootschalige "Police Development Strategy". Vertegenwoordigers van de EU en de OVSE zijn hierbij betrokken. De missie van het strategisch ontwikkelingsplan is

"Improvement of the police service that enjoys the confidence of all citizens in the country and also guarantees, protects and respects the fundamental rights and freedoms, without discrimination on any grounds. Part of the mission is the development and strengthening of proactive policing model which will provide a higher level of protection of life, property and personal security of citizens, as well as rapid and effective police response to all possible challenges."⁵⁹

In 2015 uit het Committee against Torture van de VN zijn herhaalde bezorgdheid over het gebruik van geweld door de politie, vooral door de speciale interventie-eenheid, "Alfa".⁶⁰

De politiediensten staan onder toezicht van het Department for Internal Control, Criminal Investigations and Professional Standards (DICCIPS), de Ombudsman en twee parlementscommissies (het Committee on Security and Defence en het Standing Inquiry Committee for Protection of Civil Freedoms and Right). Volgens een rapport van de Analytica Thinking Laboratory staan politieke inmenging en gebrek aan middelen een toereikend toezicht voor een stuk in de weg.⁶¹

De organisatie Western Balkans Pulse for Police Integrity and Trust (Pointpulse) publiceert in januari 2017 een communicatie waarin het de vijf beste en slechtste punten opnoemt die het bij de politie in Macedonië heeft vastgesteld. De vijf beste punten zijn: het toewijzen van agenten aan hun regio van afkomst; de aangehouden strijd tegen de georganiseerde misdaad; de deelname van Macedonië aan de regionale *Serious and Organized Crime Threat Assessment*; het tegengaan van gewelddadig extremisme en terrorisme; het werken met body camera's om fraude en corruptie tegen te gaan. De vijf slechtste punten zijn: de toename van politiegeweld; de invloed van de gepolariseerde politiek; het afvuren van traangas en rubberkogels op migranten; het opsluiten van antiregeringsactivisten; bedenkelijk rekruteringsbeleid.⁶²

In juli 2017 heeft de Macedonische regering in het kader van een zogenoemd "3-6-9 hervormingsplan" een aantal maatregelen goedgekeurd die onder meer gericht zijn op hervormingen bij de veiligheidsdiensten. Op 17 april 2018 verklaart de regering dat dit hervormingsplan uitgevoerd is.⁶³ Wat betreft de sleutelmaatregelen voor de politie gaat het over de goedkeuring en uitvoering van de volgende deelplannen:

"1. Adoption of the Plan for implementation of the recommendations of the group of senior experts on the systemic issues in the field of rule of law related to the interception of communications

⁵⁸ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

⁵⁹ Republic of Macedonia, Ministry of Interior, 01/2016, [url](#)

⁶⁰ UN Committee against torture, 07/05/2015, [url](#)

⁶¹ Analytica Thinking Laboratory, 12/2015, [url](#)

⁶² Pointpulse, 27/01/2017, [url](#)

⁶³ IBNA, 17/04/2018, [url](#)

(2015/2017) with a list of legal acts, administrative and technical measures, as well as financial implications 11/2017 2. Adoption of a package of laws necessary for the reform of the system for interception of communications by the Government, as well as establishing of the external mechanism. 12/2017 3. Adoption of the National Strategy of the Republic of Macedonia for the Fight Against Terrorism with an Action Plan 2/2018 4. Adoption of the National Strategy of the Republic of Macedonia for the Prevention of Violent Extremism with an Action Plan 2/2018 5. Establishment of a special unit within the Basic Public Prosecutor's Office for Prosecution of Organised Crime and Corruption responsible for criminal prosecution of criminal offenses committed by the employees of the Ministry of Interior with police authorisations as well as members of the prison police 3/2018 6. Establishment of a special organisational unit within the Ombudsman of the Republic of Macedonia as a mechanism for civil control 3/2018".⁶⁴

In een rapport (9/2017) over de mening van de burger in Macedonië over de politie schrijft Pointpulse:

"The police force is the second most trusted institution in Macedonia among those selected for this public opinion survey, preceded only by the education system. More than half the population (55%) show trust in the police, but almost one quarter (23%) still don't trust it at all. The survey showed a positive perception of police officers among the population, especially when it came to policewomen. This should be taken into consideration by the Ministry of Interior when developing communication strategies for building public trust. Also, the Ministry should work harder to gain the trust of unemployed persons, students and young people in general, as the levels were lower in these categories. Private sector employees exhibit the highest trust in the police, followed by those working in the public sector and the pensioners. The level of trust in the police among the ethnic Albanians has increased in 2017, which a positive trend given that it used to be much lower than that of ethnic Macedonians. Currently, there are no significant differences between these ethnic groups.

...

Even though public trust in the police is relatively high, there is also a perception of widespread corruption which indicates high tolerance of corruption within the Macedonian society. Still, it is encouraging to see that the vast majority (70%) of the citizens would be willing to report police corruption even if they were required to reveal their personal data."⁶⁵

Freedom House publiceert over dit onderwerp cijfers die een negatiever beeld geven over het vertrouwen van de burger in de politie.

"Judicial institutions and the police are still largely mistrusted by the population: according to the 2017 Eurobarometer survey, 70 percent of respondents tend not to trust the country's justice system and 61 percent mistrust the police—in both areas, these are the highest negative attitudes registered among all Western Balkan countries."⁶⁶

Tijdens de eerste zes maanden van 2017 heeft de Sector for Internal Control and Professional Standards Unit (zie hierboven) 11 klachten ontvangen tegen politieagenten omwille van overmatig gebruik van geweld. Deze dienst heeft tegen twee agenten disciplinaire maatregelen getroffen. Van januari tot september 2017 heeft de Ombudsman negen klachten ontvangen in verband met onwettig en overdadig gebruik van geweld door politieagenten.⁶⁷

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken hielden de burgerlijke autoriteiten in 2017 de effectieve controle over het leger en het ministerie van

⁶⁴ Government of the Republic of Macedonia, sd, [url](#)

⁶⁵ Pointpulse, 09/2017, [url](#)

⁶⁶ Freedom House, 28/06/2018, [url](#)

⁶⁷ US Department of State, 20/04/2018, [url](#)

Binnenlandse Zaken, en beschikte de regering over effectieve mechanismes om misbruik te onderzoeken en te straffen.

Volgens dit rapport is in het kader van het onderzoek naar de incidenten in het parlement op 27 april 2017 (zie 1.2.3) het gedrag van een aantal politieagenten onderzocht en zijn agenten naderhand ontslagen, geschorst of aan sancties onderworpen.⁶⁸

2.2. Rechtsbescherming door middel van wetgeving: toepassing in de praktijk

Discriminatie op etnische gronden is bij wet verboden in Macedonië: sinds april 2010 is een wet voor de preventie van en de bescherming tegen discriminatie van kracht. Volgende redenen voor discriminatie zijn opgenomen in deze wet: huidskleur, geslacht, deel uitmaken van een gemarginaliseerde groep, lidmaatschap van een etnische groep, taal, nationaliteit, sociale afkomst, scholing, politieke overtuiging, persoonlijke of sociale status, gezins-of huwelijkstoestand, eigendom en gezondheid.

De EC is in de *Voortgangsrapporten* van 2015 en 2016 van oordeel dat het wettelijk kader voor de bescherming van de mensenrechten grotendeels in overeenstemming is met de Europese normen. Het ontbreekt echter nog aan de uitvoering, in het bijzonder op het gebied van hervorming van het gevangeniswezen (zie 2.4.), de integratie van de Roma (zie 3.2.), van de rechten van het kind en van andersvaliden. Ook de LGBTI-gemeenschap (zie 3.5.) heeft in de praktijk te lijden onder discriminatie en homofobe uitlatingen in diverse media.⁶⁹

Het wetgevende kader rond de vrijheid van meningsuiting is in zekere mate voorhanden, maar de uitoefening van deze vrijheid, blijft in de huidige mediacultuur en binnen het actuele politieke klimaat ernstige hinder ondervinden (zie 3.4.). Het land is in de periode 2014-2016 op het gebied van de persvrijheid teruggeslagen. Pogingen om de berichtgeving over belangrijke gebeurtenissen aan banden te leggen zijn volgens de EC verontrustend.⁷⁰

Het rapport van de EC tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) van 2016 benadrukt dat de bepalingen van de Macedonische strafwet in het algemeen met de meeste van de aanbevelingen van de ECRI met betrekking tot de nationale wetgeving rond racisme en intolerantie overeenstemmen, maar dat nog enkele lacunes blijven, zoals het artikel 319 van de strafwet, waarin het aanzetten tot nationale, raciale of religieuze haat, verdeeldheid en onverdraagzaamheid onder straf worden gesteld, maar waarin seksuele oriëntatie en genderidentiteit niet zijn opgenomen.⁷¹

Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2017) schrijft dat de grondwet en de wetgeving het recht op een eerlijk proces voorzien, hoewel er ook sprake is van ondermijnende politieke tussenkomsten in de werking en benoemingen van het gerecht. Verder staat in dit rapport dat de Macedonische wetgeving het vermoeden van onschuld (tot bewijs van schuld) in acht neemt; dat beklaagden het recht hebben om onmiddellijk en gedetailleerd geïnformeerd te worden over beschuldigingen tegen hen, en dat processen in principe voor iedereen vrij toegankelijk zijn. Ook staat in dit rapport nog dat er in juli 2015 een nieuwe wet van kracht wordt die richtlijnen mbt het uitspreken van straffen actualiseert.⁷²

⁶⁸ US Department of State, 20/04/2018, [url](#)

⁶⁹ European Commission, 10/11/2015, [url](#); European Commission, 09/11/2016, [url](#)

⁷⁰ European Commission, 10/11/2015, [url](#); European Commission, 09/11/2016, [url](#)

⁷¹ ECRI, 07/06/2016, [url](#)

⁷² USDOS, 03/03/2017, [url](#)

Het *Macedonia 2018 Report* van de EC schrijft dat het wettelijk en institutioneel kader voor de bescherming van de basisrechten aanwezig is:

“The legal and institutional framework for protection of fundamental rights is largely in place and reforms have enhanced compliance with European human rights standards. Full implementation requires sustained efforts.”⁷³

Volgens het International Religious Freedom report waarborgt de Grondwet de vrijheid van godsdienst en religieuze belijdenis. Er worden in dit rapport geen gevallen vermeld van vervolging op basis van religie.⁷⁴

2.3. Systeem van daadwerkelijke rechtsmiddelen tegen schending van rechten en vrijheden

Naast de wettelijke voorzieningen binnen de gewone rechtsgang zijn er de permanente parlementaire onderzoekscommissie voor de bescherming van de rechten en vrijheden van de burger, de parlementaire commissie voor de gelijke behandeling van man en vrouw, de parlementaire commissie voor intracommunautaire relaties, verschillende instellingen van de overheid zelf, onafhankelijke instellingen zoals ngo’s en internationale organisaties, en ook comités en raden op lokaal niveau.⁷⁵

Begin 2011 wordt er een Commissie voor de Bescherming tegen Discriminatie opgericht die samen met de rechtbanken voor de toepassing van antidiscriminatiewet moet zorgen. Daartoe kan deze commissie klachten van individuen in ontvangst nemen, acties ondernemen bij de betrokken instellingen, advies uitbrengen over wetsontwerpen, voorstellen tot aanpassing van bestaande wetgeving maken, en aanbevelingen formuleren.⁷⁶

Slachtoffers van mishandelingen door de politie hebben ook de mogelijkheid om klacht in te dienen bij het interne controleorgaan van het ministerie van Binnenlandse Zaken of bij het openbare ministerie.

Naast de bovengenoemde instellingen kunnen slachtoffers van discriminatie zich ook wenden tot de instelling van de Ombudsman.

“The ombudsman worked to protect citizens against infringement of their rights by public institutions, reduce discrimination against minority communities and persons with disabilities, promote equitable representation in public life, and address children’s rights.”⁷⁷

De Ombudsman heeft in zijn laatste jaarrapport melding gemaakt van klachten in diverse maatschappelijke domeinen zoals onder meer politietoelatingen, het gerecht, het gevangeniswezen, kinderrechten, In verband met klachten over het gerecht schrijft de Ombudsman dat vooral het lange wachten op een proces en de lange duurtijd van procedures een heikel punt vormen:

“The long duration of the court procedures and the disrespect of the principle of a trial in a reasonable time period, contribute to the difficult approach to the justice before the courts of all instances, resulting in mistrust of the citizens in the functioning of the judiciary.”⁷⁸

Het *Macedonia 2018 Report* van de Europese Commissie schrijft over de Ombudsman:

⁷³ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

⁷⁴ USDOS, 15/08/2017, [url](#)

⁷⁵ ECRI, 07/06/2016, [url](#)

⁷⁶ Council of Europe, 09/04/2013, [url](#)

⁷⁷ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁷⁸ Republic of Macedonia Ombudsman, 03/2016, [url](#)

“The priority is to secure the legally defined autonomy of the independent regulatory, supervisory and oversight bodies, not only in theory but also in practice. The Law on the Ombudsman was amended in 2016 with a view to fulfilling the Paris principles. The Parliament approved in November 2017 a set of measures for implementing recommendations of the Ombudsman's 2016 report and the government committed to their timely implementation.”⁷⁹

2.4. Detentieomstandigheden

Het jaarrapport van de Ombudsman voor 2014 toont in verband met gevallen van buitensporig geweld tegen arrestanten door de politie en vooral de Alfa-eenheden een stabilisatie aan van de klachten over het gebruik van buitensporig geweld door de politie, maar dit blijft desondanks een aanhoudend probleem, vooral bij de zogenoemde (speciale) Alfa-eenheden. De implementering van veiligheidsmaatregelen tegen vergrijpen vertoont nog tekorten. Er zijn zwakke punten in het klachtensysteem en de vergaring van de gegevens door de politie en het gevangeniswezen. Politiefunctionarissen die worden beschuldigd van mishandelingen worden niet onmiddellijk op non-actief gezet. De procedures voor een gedetailleerd onderzoek van alle klachten van foltering of mishandeling van gedetineerden moet nog worden ontwikkeld. De materiële levensomstandigheden in detentie moeten nog worden verbeterd.⁸⁰

Volgens het Europees Comité voor de Preventie van Foltering (2016) worden geloofwaardige beschuldigingen van mishandelingen door politiepersoneel geregistreerd, zoals pogingen om bekentenissen of het geven van inlichtingen af te dwingen bij verdachten of getuigen, of ook verbaal geweld tegen Roma.⁸¹

In het laatste rapport (2017) van het CPT zijn de conclusies over de detentieomstandigheden in Macedonië bijzonder hard.

“It is with a degree of dismay that the Committee finds itself for a second time in the position of having to qualify the quality of its relationship with “the former Yugoslav Republic of Macedonia” as profoundly unsatisfactory., the squalid conditions of detention for hundreds of prisoners at Idrizovo Prison have worsened over the past 10 years as this report lays out starkly. Moreover, prisoners are not safe.”⁸²

Ook het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken (2017) bevat gegevens over aanhoudend politiegeweld in detentiecentra:

“The law prohibits such practices, but there were reports that police abused detainees and prisoners and used excessive force. During the first six months of the year, the Ministry of Interior’s Sector for Internal Control and Professional Standards Unit reported receiving 38 complaints against police officers for use of excessive force. It took disciplinary action against two police officers for those offenses. From January through September, the Ombudsman’s Office received 96 complaints against police for unlawful or excessive use of force, 10 of which were for torture and mistreatment while performing official duties.”⁸³

Uit dit rapport (over 2016) blijkt evenwel dat het gerecht gevallen van foltering wel degelijk aanpakt:

“During the first six months of the year, the judiciary acted on 22 cases related to torture, out of which there were eight convictions--all resulting in probation, with none of the defendants serving

⁷⁹ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

⁸⁰ Republic of Macedonia Ombudsman, 03/2015, [url](#)

⁸¹ CPT, 17/03/2016, [url](#)

⁸² CPT, 12/10/2017, [url](#)

⁸³ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

prison sentences. The judiciary also tried 56 cases related to harassment and mistreatment while performing official duties, out of which there were 17 convictions--one resulting in a six-month prison sentence and 16 resulting in probation. The Basic Public Prosecution Office received 32 allegations of torture during this period but investigated and filed charges in only seven of them. Similarly, it received 138 complaints of harassment and mistreatment while performing official duties, investigating 30 of those allegations and filing charges in 22."⁸⁴

3. Specifieke situaties

3.1. Albanezen

Macedonië heeft in 2001 een korte fase van etnisch conflict beleefd tussen de Slavische meerderheid en de Albanese minderheid (ongeveer 25 % van de totale bevolking). De fase is beëindigd met een omvattend vredesverdrag, de zog. Ohrid-akkoorden van augustus 2001. Na het afsluiten van de Ohrid-akkoorden neemt het Macedonische parlement op 7 maart 2002 een amnestiewet aan om tegemoet te komen aan een aantal categorieën van personen die actief betrokken zijn geweest in de crisis van 2001. Deze amnestiewet wordt op 8 maart 2002 van kracht.

Artikel 1 van deze wet reguleert vrijstelling van vervolging, de stopzetting van ingeleide strafprocedures en de kwijtschelding van de gevangenisstraf voor personen die ervan verdacht worden

⁸⁴ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

criminele feiten te hebben voorbereid of uitgevoerd die gerelateerd zijn aan het conflict en dit voor de periode van 1 januari 2001 tot 26 september 2001.⁸⁵ De wet is niet van toepassing op Kosovo-Albanen of personen aan wie oorlogsmisdaden ten laste gelegd worden en die door het ICTY vervolgd dienden te worden.⁸⁶

Sinds het van kracht zijn van de amnestiewet zijn alle voormalige UÇK-leden (*Ushtria Çlirimtare Kombëtare*) vrijgelaten en ingeleide strafprocedures stopgezet.⁸⁷ De amnestiewet wordt in de jaren 2003 en 2004 volledig geïmplementeerd en wordt door alle betrokken partijen gerespecteerd.⁸⁸ Eind 2004 is het amnestieproces volledig afgerond.⁸⁹ Sindsdien zijn geen gevallen bekend van strafrechtelijke vervolging van personen die onder de voorwaarden van de wet vallen.⁹⁰

Eind februari 2012 schiet een Macedonische politieagent buiten dienst twee Albanen dood in de stad Gostivar. Hierop komt het tot verschillende etnisch gemotiveerde geweldsincidenten (steekpartijen, opstootjes en massale vechtpartijen) en betogingen. Zowel de etnische Macedoniërs als de etnische Albanen zijn hiervan het slachtoffer. Het hoogtepunt komt op 12 april 2012 wanneer er nabij Skopje vijf etnische Macedoniërs in koelen bloede worden vermoord. Op 1 mei 2012 worden bij een grote politieoperatie 20 etnisch-Albanese moslimextremisten gearresteerd. Ze worden verdacht van betrokkenheid bij de moorden in april 2012. Er komt een proces en zes van de zeven beklaagden worden tot levenslange opsluiting veroordeeld. De zevende wordt vrijgesproken. De Albanese minderheid vindt dit vonnis onrechtvaardig omdat er harde bewijzen zouden ontbreken. Volgens de Albanese partij BDI zijn de beklaagden veroordeeld omwille van hun Albanese etnische afkomst.⁹¹ Na de bekendmaking van het vonnis betogen leden van de Albanese minderheid in Skopje en tijdens twee betogingen komt het tot rellen tussen de woedende betogers en de oproerpolitie.⁹² Een volgende betoging enkele dagen later verloopt vreedzaam.⁹³

Na de parlementsverkiezingen van april 2014 wordt er een nieuwe regering gevormd. Net als in de vorige regering heeft de grootste (Slavische) regeringspartij de Albanese partij BDI nodig om een meerderheid in het parlement te behalen.⁹⁴

Het proces in hoger beroep tegen de zeven etnische Albanen eindigt op 14 december 2015 voor het Hof van Beroep van Skopje met een ongewijzigd vonnis.⁹⁵

Op 9 en 10 mei 2015 vindt in de wijk Divo Naselje/Lagja e Trimave van Kumanovo een zwaar vuurgevecht plaats tussen 40 zwaarbewapende Albanen en speciale eenheden van de Macedonische politie. Tien van de Albanese strijders en acht politieagenten komen hierbij om. Bij de politie vallen ook 37 gewonden. 28 tot 30 Albanese strijders worden gearresteerd. Er zijn sterke aanwijzingen dat minstens een deel van hen is geslagen en/of gefolterd tijdens of na de arrestatie. De burgerbevolking van de wijk wordt tijdens en na de gevechten geëvacueerd. De burgers worden ondervraagd door de politie voor zij weer naar hun huis mogen terugkeren. De autoriteiten hebben een vergaande schadeloosstelling voor de geleden materiële schade beloofd, en ook financiële compensaties voor de families van de gedode politieagenten en voor de gewonden. De gedode Albanen zijn met militaire eer begraven in Kosovo.

⁸⁵ United Nations, 26/03/2008, [url](#); CNRS - CERI, 18-09-2008, [url](#)

⁸⁶ UNHCR's Refworld Macedonia, [url](#); BFA, 18-11-2009, [url](#)

⁸⁷ USDOS, 31/03/2003, [url](#)

⁸⁸ NATO-OTAN, 01/12/2003, [url](#); USDOS, 25/02/2004, [url](#)

⁸⁹ USDOS, 28/02/2005, [url](#)

⁹⁰ UNHCR's Refworld Macedonia, [url](#); BFA, 18-11-2009, [url](#); PACE, 06/11/2009, [url](#)

⁹¹ Balkan Insight, 28/10/2014, [url](#)

⁹² Balkan Insight, 04/07/2014, [url](#)

⁹³ Balkan Insight, 11/07/2014, [url](#)

⁹⁴ EASO, 11/2016, [url](#)

⁹⁵ Balkan Insight, 14/12/2015, [url](#)

In het jaarlijkse Freedom House rapport (2017) staat dat er in 2016 geen politiek geladen geweld tussen Macedoniërs en etnische Albanezen is voorgevallen.⁹⁶

De Albanezen dreigen anno 2017 omwille van emigratie onder de belangrijke drempel van 20% (van de totale bevolking) te vallen, en verzetten zich dan ook hardnekkig tegen een nieuwe volkstelling. De laatste volkstelling heeft in 2002 plaatsgevonden en de nieuwe regering heeft verklaard de noodzaak van een volkstelling te erkennen maar deze staat niet gepland.⁹⁷

In oktober 2017 beveelt openbaar aanklager Liljana Spasovska de herberechting van zes etnische Albanezen. Hun eerste proces in 2014 is niet volgens internationale maatstaven verlopen.⁹⁸

In januari 2018 keurt het Macedonische parlement wetgeving goed die het Albanees erkent als officiële taal in Macedonië. De president weigert deze wetgeving eerst te ondertekenen⁹⁹ maar dit gebeurt uiteindelijk toch wel in maart 2018. Voortaan is Albanees een officiële landstaal op het volledige Albanese grondgebied.¹⁰⁰

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken is het aantal leerlingen van minderheidsgroepen (zoals de Albanezen) dat in eigen taal naar school gaat blijven stijgen.¹⁰¹

3.2. Roma

3.2.1. Algemene omstandigheden

De Roma klagen in 2014 dat hun bewegingsvrijheid beperkt wordt door de Macedonische autoriteiten. Ze worden dikwijls aan de grens tegengehouden en krijgen het verbod om het land te verlaten. Volgens de Roma worden zij gediscrimineerd en geïsoleerd bij de maatregelen die genomen worden door Macedonië om het misbruik van het visumvrij reizen tegen te gaan. Het Grondwettelijk Hof van Macedonië heeft in een arrest van 25 juni 2014 een gedeelte van de wetgeving hierrond vernietigd.¹⁰²

In 2017 hebben het Helsinki Committee en de Ombudsman opnieuw klachten van Roma ontvangen in verband met deze problematiek. Het aantal klachten is wel gedaald in vergelijking met de vorige jaren. Op 11 september 2017 heeft de "Basic Court van Skopje II" het ministerie van Binnenlandse Zaken veroordeeld voor het onderwerpen van twee Romafamilies aan reisrestricties.¹⁰³

In juni 2014 heeft het Macedonische ministerie van Werk en Sociaal Beleid opnieuw een "Strategie voor de Roma" (2014-2020 Roma Strategy) gepubliceerd. Dit plan maakt in het kader van de implementatie van de "Roma Inclusion Decade" (een grensoverschrijdend initiatief om tot een betere integratie van de Roma in de maatschappij te komen) gewag van meer dan 15 nieuwe lokale actieplannen voor Roma.¹⁰⁴

Volgens het EASO-rapport van 2016 legt dit nieuwe strategieplan de focus legt op sociale inclusie door werkgelegenheid, huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg en cultuur. De overheid financiert de

⁹⁶ Freedom House, 03/04/2017, [url](#)

⁹⁷ Balkan Insight, 28/09/2017, [url](#)

⁹⁸ Amnesty International, 22/02/2018, [url](#)

⁹⁹ Balkan Insight, 11/01/2018, [url](#)

¹⁰⁰ Balkan Insight, 14/03/2018, [url](#)

¹⁰¹ US Department of State, 20/04/2018, [url](#)

¹⁰² ERRC, 15/07/2014, [url](#)

¹⁰³ US Department of State, 20/04/2018, [url](#)

¹⁰⁴ Republic of Macedonia, Ministry of Labor and Social Policy, 06/2014, [url](#)

implementatie van de nationale strategie voor de "Roma Decade". Ze doet dit door onder andere bijstand te verlenen op het gebied van onderwijs, huisvesting, werkgelegenheid en de ontwikkeling van de infrastructuur. De overheid verleent ook haar steun aan informatiecentra voor Roma. Deze informatiecentra begeleiden Roma bij het verkrijgen van officiële documenten, onderwijs, gezondheidszorg en sociale zekerheid. De verhoogde inspanningen van zowel de overheid als van ngo's om belemmeringen in verband met de toegang tot onderwijs voor Roma op te lossen, zorgen voor een continue stijging van het aantal Romaleerlingen. Op vlak van de gezondheidszorg wordt vooruitgang geboekt door de inzet van gezondheidsbemiddelaars.¹⁰⁵

Anno 2016 heeft het (vorige) programma "Decade of Roma Inclusion 2005-2015" (volgens een ECRI-rapport) tot zeker positieve impact geleid op de levensomstandigheden van de Roma in Macedonië. De tewerkstelling van Roma in de openbare sector is lichtjes gestegen; zo ook het aantal Romakinderen in het secundair onderwijs.¹⁰⁶

Er is in Macedonië een informeel netwerk actief van ngo's die zich inzetten voor de verbetering van de algemene situatie voor Roma: het "Roma Decade Focal Point".¹⁰⁷

Op het gebied van levensomstandigheden, toegang tot persoonlijke documenten, onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg en tewerkstelling staan Roma in 2016 wel nog steeds ver achter op de rest van de bevolking. De werkloosheidscijfers liggen boven 70%, en bijna twee derde van de Roma leven onder de armoedegrens. De scholingsgraad van de Roma is bijzonder laag, en er is nog altijd een vergaande feitelijke segregatie van Romakinderen op de scholen.¹⁰⁸

Ondanks de bovengenoemde maatregelen in 2016 blijven ook vrouwen, kinderen en gehandicapten uit de Romagemeenschap nog steeds extra kwetsbaar: huiselijk geweld en bijkomende discriminatie door gender of handicap zorgen voor een bijkomende achterstelling van deze groepen. Talrijke Roma blijven nog altijd gevangen in een vicieuze cirkel: ontbrekende identiteitsdocumenten, zonder officiële (lees: legale) woonplaats, zonder werk, zonder ziekteverzekering of rechten op andere sociale bijstand, en met kinderen die geen school bezoeken. Al deze problemen zijn met elkaar verbonden en worden nog vergroot door de onwetendheid en ongeletterdheid van vele Roma. De Roma zijn nog steeds de meest benadeelde etnische groep in Macedonië.¹⁰⁹

Het Helsinki Committee wijst in 2016 op blijvende gebreken in de daadwerkelijke implementering van de strategieën:

"While celebrating today's International Roma Day, we want to accentuate our concern with the failure to implement the activities of the current Strategy for Roma in the Republic of Macedonia (2014-2020). We appeal to the state to turn the declarative efforts for improvement of the status of the Roma into tangible action plans and affirmative measures for true improvement of the status and for integration of the Roma in all social spheres. In this regard, taking in consideration the specific socio-economic living conditions of most members of the Roma community, as well as the social risks they are facing, a matter of significant concern remains the fact that the Strategy for Roma in the Republic of Macedonia does not envisage social protection as separate strategic action sphere. This fact suggests that there is urgent need to revise the Strategy.

Considering that systematic discrimination against the Roma is still prevalent, especially when it comes to police officers' dealings with the Roma at border crossings, inaccessibility of health protection and gynecological services to Roma women, and segregation of Roma children, we

¹⁰⁵ EASO, 11/2016, [url](#)

¹⁰⁶ Council of Europe, 7/06/2016, [url](#)

¹⁰⁷ Roma Times, 20/04/2016, [url](#)

¹⁰⁸ EASO, 11/2016, [url](#)

¹⁰⁹ EASO, 11/2016, [url](#)

appeal to the state to undertake active measures for prevention of discrimination on the basis of ethnicity and belonging to marginalized group.

We are especially concerned about the systematic segregation of Roma children within the frames of the educational process, who, without no categorization whatsoever, are sent to attend special schools for children with intellectual disability, or are else allotted to special classes within regular schools, instead of being included and integrated into the regular ones.”¹¹⁰

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2016 spreekt van geïnstitutionaliseerde en maatschappelijke discriminatie.¹¹¹

Volgens UNHCR verblijven er in juni 2016 nog 641 staatlozen in Macedonië. Bovendien werkt UNHCR samen met de overheid aan een oplossing voor nog 273 extra staatlozen. De meeste staatlozen zijn Roma. Kinderen van staatlozen die in Macedonië geboren worden hebben de Macedonische nationaliteit en krijgen toegang tot geboorteregistratie en documenten.¹¹²

Het jaarrapport van het Helsinki comité over 2017 vestigt de aandacht op de positieve rol van de Roma Information Centers in Macedonië

“The Roma Information Centers have played a significant role in improving the access to rights and services for the Roma community. Currently, there are 12 Roma Information Centers in 12 municipalities and 16 people are engaged (working in the RIC Shuto Orizari, Topaana, Tetovo, Gostivar, Bitola, Prilep, Shtip, Kocani, Delchevo, Vinica, Berovo and Kumanovo). The Roma Information Centers work to provide timely information, counselling, referral and logistical support to the citizens in order for them to be able to exercise their rights and obligations (in the areas of social protection, employment, health, housing and education, taking out personal documents, etc.).”¹¹³

Volgens een rapport van ECRI worden al deze centra vaak bezocht maar kunnen ze weinig doen aan de redenen van de sociale uitsluiting van de Roma.¹¹⁴

Volgens Amnesty International sterven in een heropend ziekenhuis voor vroeggeboren kinderen in een Roma-wijk van Skopje tussen januari en oktober 2017 127 baby's als gevolg van de gebrekkige infrastructuur.¹¹⁵

In 2016 heeft het ministerie van Justitie een werkgroep opgericht om tekortkomingen bij de toepassing van de wet op gratis rechtsbijstand te verbeteren. In een paar gemeentes zijn er (ter versterking van de Roma Information Centres) ook gratis mobiele juridische bijstandskantoren actief (ondersteund door de OVSE¹¹⁶). Eind 2017 zijn er in Macedonië ook tien ngo's actief die advies verlenen in verband met het recht op rechtsbijstand. De tien ngo's voorzien ook juridische informatie en gratis bijstand. Het bewustzijn bij Roma van de anti-discriminatie wetgeving of de bevoegdheden van de Ombudsman blijft heel laag.¹¹⁷

Het *Macedonia 2018 report* van de EC schrijft dat er nog veel moet gedaan worden voor de inclusie van Roma:

“Much still needs to be done on Roma inclusion. Implementation of the Roma inclusion strategy (2014-2020) and corresponding action plans for education, employment, health, housing and Roma

¹¹⁰ Helsinki Committee for Human Rights Macedonia, 8/04/2016, [url](#)

¹¹¹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹¹² USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹¹³ Helsinki Committee for human rights in Macedonia, 17/04/2018, [url](#)

¹¹⁴ Council of Europe, 7/6/2016, [url](#)

¹¹⁵ Amnesty International, 22/02/2018, [url](#)

¹¹⁶ OSCE, sd, [url](#)

¹¹⁷ Civil rights Defenders, 07/11/2017, [url](#)

women is poor. As regards education, some progress has been achieved. However, Roma enrolment in pre-school education is low and must become a priority. There has been a clear increase in enrolment and completion of compulsory education, 78 % of the Roma school age children enrol in compulsory education and 69 % complete compulsory education. This is one of the best results for Roma in the region. But segregation in schools remains a problem.”¹¹⁸

Op 18 maart 2018 houdt een conferentie van prominente vertegenwoordigers van de EU, de Raad van Europa, nationale en lokale beleidsmakers en vertegenwoordigers uit de Romagemeenschap in Skopje een “kick-off event” waar de lancering wordt aangekondigd van het ROMACTED-programma “Promoting Good Governance and Roma Empowerment at Local Level”. De Macedonische regering heeft hiervoor 3 miljoen MKD uitgetrokken:

“Nicola Bertolini, the Head of Cooperation, European Union Delegation to “the former Yugoslav Republic of Macedonia”, said that the ROMACTED Programme was designed as a combination of ROMED and ROMACT Programmes, tackling the importance of building capacity of the local authorities and empowerment of Roma communities. He also highlighted that building political will and stimulating local authorities is one of the main challenges of the Programme. The implementation in the “the former Yugoslav Republic of Macedonia” certainly seems the most ambitions having in mind that the Programme targets 12 municipalities.”

“A tripartite framework of partnership for the implementation of the ROMACTED Programme was signed between the Council of Europe, the Ministry of Labour and Social Policy and mayors of 12 target municipalities of Berovo, Bitola, Debar, Gostivar, Kičevo, Kočani, Prilep, Strumica, Štip, Tetovo, Veles and Vinica.”¹¹⁹

Politiek zijn de Roma vertegenwoordigd op de verschillende niveaus: de gemeente Šuto Orizari/Shuto Orizare is vandaag de enige gemeente in de wereld met een Romameerderheid, en de enige gemeente waar de Roma taal de officiële taal is. De burgemeester is een etnische Roma. Macedonië is in 2016 ook het enige land ter wereld met een Roma-minister, en met een aantal Roma-ambtenaren op hoge overheidsposities. De Roma hebben ook meerdere politieke partijen, die echter te klein zijn om op nationaal vlak een rol van betekenis te kunnen spelen.¹²⁰

3.2.2. Houding van de politie tegenover Roma

Het ERRC somt in een aantal rapporten voor de mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties negen incidenten tussen mei 2011 en mei 2014 op, waarbij Roma het slachtoffer van mishandeling door ordediensten werden.¹²¹ Uit deze en ook latere ERRC-rapporten blijkt dat dit centrum zo’n cases nauwgezet blijft opvolgen en de slachtoffers (tenzij ze dit niet wenselijk achten) ook actief bijstaat bij hun gerechtelijke stappen (desnoods tot bij het Europees Hof van de Rechten van de Mens) tegen de daders.¹²²

In een document uit 2016 herhaalt de ERRC zijn bezorgdheid over het aanhoudend niveau van politiegeweld tegen Roma, en de blijvende passiviteit van de Prosecutor’s Office bij de vervolging hiervan.¹²³

Volgens een rapport van de ngo Civil Rights Defenders uit 2017 is raciaal geweld eerder zeldzaam in Macedonië. Toch vestigt dit rapport eveneens de aandacht op de verminderende maar nog steeds

¹¹⁸ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

¹¹⁹ Council of Europe, 19/03/2018, [url](#)

¹²⁰ EASO, 11/2016, [url](#)

¹²¹ ERRC, 25/07/2014, [url](#); ERRC, 13/05/2013, [url](#); ERRC, 25/07/2014, [url](#)

¹²² ERRC, 08/2015, [url](#) ; ERRC, sd, [url](#)

¹²³ ERRC, 11/07/2016, [url](#) , ERRC, sd, [url](#)

voorkomende gevallen van politiegeweld tegen Roma en de straffeloosheid die daarmee gepaard gaat. Dit rapport wijst erop dat het ERRC deze zaken opvolgt en helpt aan te klagen bij het gerecht. Nog volgens dit rapport zijn er in Macedonië tien ngo's die juridisch advies, juridische informatie verlenen en ook steun bij het bekomen van wettelijke bijstand. Het rapport verwijst naar de mobiele juridische kantoren die in enkele gemeentes gratis rechtsbijstand aanbieden. In 2017 is er een zaak (in verband met een overlijden van een Roma in gevangenschap) hangende bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Ook zijn er er twee zaken (in verband met politiegeweld tegen Roma) hangende in Macedonische rechtbanken. De overheid werkt, volgens dit rapport, ook aan een wetswijziging om tekortkomingen bij wet op de gratis rechtsbijstand te verhelpen.¹²⁴

In het kader van de zaak voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft de Macedonische regering in juni 2017 aanvaard om een schadevergoeding uit te keren aan de familie van het slachtoffer dat in de gevangenis is overleden.¹²⁵ In 2018 dagen opnieuw enkele families van Roma die in gevangenschap zijn overleden de overheid voor de rechter.¹²⁶

Een rapport van het Macedonische Helsinki Comité voor de Mensenrechten (2018) wijst op de falende rol van de "Public Prosecutor's Office" bij het onderzoeken van gevallen waarbij politieagenten zich misdragen hebben maar ook op de eerste stappen die gezet zijn voor de oprichting in Macedonië van een extern, onafhankelijk "mechanisme voor toezicht" op onwettig politioptreden en overdreven machtsgebruik. Om het mechanisme op te richten staan op de parlementaire agenda wijzigingen die in zeven verschillende wetten zullen aangebracht worden.¹²⁷

3.3. Huiselijk geweld

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken en de Europese Commissie melden in 2012 beide dat huiselijk geweld en ander geweld tegen vrouwen een hardnekkig en veel voorkomend probleem blijft. Vooral vrouwen op het platteland worden hiervan het slachtoffer. Omwille van hun culturele en sociale achtergrond en omwille van het feit dat ze mogelijk schande over de familie brengen, worden vrouwen ervan weerhouden om het geweld te melden en om klacht neer te leggen. Huiselijk geweld is strafbaar, maar de autoriteiten passen in de praktijk zelden de wet toe.¹²⁸

Er zijn in 2014 in Macedonië zeven vluchthuizen voor vrouwen in nood. Een vluchthuis wordt uitgebaat door een ngo, en zes vluchthuizen door de overheid. Verder is er een nationale telefonische hulplijn, uitgebaat door een ngo, en een crisiscentrum voor tijdelijke opvang (24 tot 48 uur) van slachtoffers van huiselijk geweld. De lokale ngo's die zich inzetten tegen het huiselijk geweld steunen voornamelijk op geld van internationale donoren. Sommige vrouwengroepen werken rond bewustwording van het probleem. De overheid heeft een publieke campagne tegen huiselijk geweld gesponsord, met behulp van bekende vrouwen. Eind 2014 heeft het Macedonische parlement ook wetgeving omtrent de preventie van en bescherming tegen huiselijk geweld aangenomen. Hierover stelt de minister van Werk en Sociaal Beleid:

"the first law on prevention and protection of domestic violence which aims to create comprehensive legal framework in which the system will improve the situation against domestic violence in our country by creating coordinated and integrated system in all areas of operation. The basic principles

¹²⁴ Civil rights Defenders, 07/11/2017, [url](#)

¹²⁵ ERCC, 15/06/2017, [url](#),

¹²⁶ ERRC, 05/04/2018, [url](#)

¹²⁷ Helsinki Committee for human rights in Macedonia, 17/04/2018, [url](#)

¹²⁸ USDOS, 24/05/2012, [url](#)

on which this Law is based are respect for personal integrity and dignity of victims of domestic violence by treating this problem as violation of human rights, said the minister.

It was established national coordinating body composed of representatives from relevant ministries and important civic associations, adopted common protocol for treatment in cases of domestic violence and referral. Strengthened capabilities of professional structures through dedicated comprehensive training of professionals from over 560 centers for social work, healthcare institutions, educational, local government and civic associations, said Spasov.¹²⁹

De U.N. Women schrijft over deze wetgeving:

"It expands the definition of violence to include economic violence and stalking, and introduces risk assessments and urgent proceedings, such as to remove perpetrators from households.

The law establishes a national coordination body and introduces training on gender equality in the formal education system and for service providers. In preparation for the law, in July UN Women began training civil society service providers to act as trainers in their respective organizations."¹³⁰

In dit artikel staat ook hoe onder meer rechters en aanklagers gespecialiseerde trainingen doorlopen om (in gevallen van huiselijk geweld) het invullen van hun verantwoordelijkheden en functies vanuit gender perspectief te leren bekijken.¹³¹

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2017) is de situatie voor huiselijk geweld sinds 2014 onveranderd gebleven. Het vestigt er de aandacht op dat de wettelijk voorziene straffen voor deze feiten maar zwak worden toegepast.

"Rape, including spousal rape, is illegal. The penalties for rape range from one to 15 years' imprisonment, but those laws were poorly enforced. Domestic violence is illegal but was a persistent and common problem. Cultural norms, including social stigmatization and victims' concerns over possible shame to the family, discouraged women from reporting violence against them or filing criminal charges. Police and judicial officials were reluctant to prosecute spousal rape and domestic violence. The government ran seven limited-capacity shelters, and one NGO operated a shelter for women at risk that could accommodate 30 women. A national NGO operated a hotline in both Macedonian and Albanian languages and ran two crisis centers to provide temporary shelter for victims of domestic violence. Local NGOs combating domestic violence relied largely on international donations."¹³²

Het 2017 Freedom in the World report van Freedom House schrijft dat huiselijk geweld een ernstig probleem blijft net zoals vrouwenhandel voor gedwongen arbeid en sekswerk. In het algemeen staat nog in dit rapport dat vrouwen weliswaar dezelfde wettelijke rechten genieten maar dat maatschappelijke attitudes de aanvaarding van niet-traditionele rollenpatronen beperken. Vrouwen nemen nauwelijks deel aan lokale politiek. In Albanese moslimgebieden worden vrouwen soms gedwongen om bij de verkiezingen een volmacht te geven aan mannelijke verwanten. In de verkiezingen van december 2016 raakten 38 vrouwen verkozen.¹³³

In november 2017 (tijdens de wereldwijde campagne tegen geweld op vrouwen en meisjes) verklaart premier Zaev in het parlement dat zo'n geweld een inbreuk op de mensenrechten inhoudt en verwijst

¹²⁹ Kurir News Agency, 30/09/2014, [url](#)

¹³⁰ UN Women, 30/10/2014, [url](#),

¹³¹ UN Women, 30/10/2014, [url](#)

¹³² USDOS, 03/03/ 2017, [url](#)

¹³³ Freedom House, 12/07/2017, [url](#)

hij naar de initiatieven die zijn regering al tegen het fenomeen heeft genomen. Aansluitend is een 16-daagse campagne van start gegaan "16 Days of Activism Against Gender-Based Violence".¹³⁴

Het *Macedonia 2018 Report* van de EC schrijft:

"It is positive that the country ratified the Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (also known as the Istanbul Convention), initiated the necessary legal reforms for establishing an external oversight mechanism of the law enforcement authorities and that the amendments to the framework for non-discrimination were prepared in an inclusive manner."¹³⁵

De ngo "National Network to End violence against Women and Domestic Violence" coördineert de inspanningen van verschillende ngo's die zich toeleggen op de strijd tegen geweld op vrouwen. Op hun website staan verschillende noodnummers waarnaar vrouwen kunnen bellen voor bijstand. De activiteiten van de ngo zijn onder meer awareness campagnes (bij het brede publiek, bij gemeentelijke maatschappelijke welzijnscentra of bij beleidsmakers) als ook het verlenen van advies en hulp bij het oprichten van informatiecentra, bij campagnes vanuit de politiek, het publiceren van studies over de materie,¹³⁶

3.4. Persvrijheid

In 2007 staat Macedonië op de 36ste plaats in de Media Freedom Index van Reporters without Borders. In 2015 staat het land op plaats nr 117. In 2016 staat het land op plaats 118. In 2017 staat het land op plaats nr 111. In 2018 staat het land op plaats 109.¹³⁷

De Europese Commissie, mediaorganisaties en lokale ngo's uitten in 2016 allemaal hun bezorgdheid over de staat van de persvrijheid in Macedonië nadat in 2011 het grootste onafhankelijke mediaconcern werd gesloten, en ook in de periode van 2012 tot 2016 werden journalisten en uitgevers regelmatig onder druk gezet omwille van kritische berichtgeving. Vele media doen sindsdien aan zelfcensuur en hebben hun redactionele beleid veranderd.¹³⁸

Freedom House rangschikt Macedonië in 2016 inzake persvrijheid op de 136ste plaats van 199 onderzochte landen, een duidelijke achteruitgang tegenover 2015, toen het land nog op de 125ste plaats stond. Bovendien veranderde de organisatie status van "gedeeltelijk vrij" naar "niet vrij".¹³⁹ In 2017 blijft de status "not free" en daalt de score nog twee punten.¹⁴⁰

In het EC-Voortgangsrappport van 2016 stelt de Commissie dat de meningsvrijheid in het huidige politieke klimaat ernstig op de proef wordt gesteld. De Commissie tekende tien nieuwe gevallen van intimidatie van journalisten op, en acht rechtszaken waarbij journalisten betrokken waren, waaronder ook een fysieke aanval door een hooggeplaatste politicus.¹⁴¹

Volgens het mensenrechtenrapport van 2017 van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken voorziet de Grondwet wel in vrijheid van meningsuiting en een vrije pers, maar blijft de regeringsdruk op de media een probleem. Er zijn vele beweringen dat de regering mediafiguren vervolgt en ook tussenkomt in smaadprocessen ingeleid door hoge regeringsambtenaren. Doorheen 2016 zijn er ook talloze incidenten voorgevallen waarbij verslaggevers fysiek zijn aangevallen tijdens de uitvoering van

¹³⁴ Macedonian Information Agency, 24/11/2017, [url](#)

¹³⁵ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

¹³⁶ National Network to end violence against women and domestic violence, sd, [url](#)

¹³⁷ RWB-RSF, [url](#)

¹³⁸ EASO, 11/2016, [url](#)

¹³⁹ Freedom House, 01/09/2015, [url](#); Freedom House, 26/04/2016, [url](#)

¹⁴⁰ Freedom House, 23/05/2017, [url](#)

¹⁴¹ European Commission, 09/11/2016, [url](#)

hun job (vb verslaggeving protestdemonstraties). In deze bron wordt ook verwezen naar een rapport van de Association of Journalists of Macedonia dat een uitgebreide lijst van deze incidenten bijhoudt.¹⁴²

Freedom House wijst er ook nog op dat de arrestatie van de regeringskritische journalist Zoran Bosinovski in april 2016 zowel nationaal als internationaal protest heeft uitgelokt.¹⁴³ Zoran Bozinowski voert van 14 tot 28 september 2016 een hongerstaking omdat zijn proces in een zogenoemde "spionagezaak" niet van start gaat.¹⁴⁴ Op 15 juli 2017 wordt hij na 15 maanden hechtenis vrijgelaten.¹⁴⁵

In het jaarlijkse mensenrechtenrapport van Amnesty International (2018) staat dat – tot mei 2017 – de vrijheid van meningsuiting in de geschreven pers en andere media ernstig gecompromitteerd is geweest door tussenkomsten van de regering. Dit heeft geresulteerd in wijdverspreide zelfcensuur en weinig onderzoeksjournalistiek. In maart 2017 hebben 122 ngo's een verklaring uitgevaardigd waarbij ze een campagne van de regering aanklagen die hun werk ondermijnt.¹⁴⁶

In het *Macedonia 2018 Report* van de EC staat

"The climate for media freedom and freedom of expression has improved, with more open political debate and critical media reporting. There has been a decrease in pressure on journalists. Reporting on both recent electoral campaigns has been more balanced, as acknowledged by the OSCE/ODIHR and other observers. Government advertising has ended. Further efforts are needed to improve the independence of the public broadcaster. It is essential that the authorities demonstrate zero tolerance towards all incidents of physical and verbal abuse or threats against journalists and that these are effectively followed up by the relevant authorities. There has been extensive stakeholder consultation on changes to media legislation."¹⁴⁷

3.5. LGBTI

Sinds 1996 heeft Macedonië homoseksualiteit gedecriminaliseerd. Seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht zijn wettelijk.¹⁴⁸

Discriminatie op basis van seksuele geaardheid is (in 2014) nog steeds niet opgenomen in de antidiscriminatiewet, en er bestaat ook geen wettelijke regeling voor het onderzoek en de vervolging van haatmisdrijven in het algemeen, of tegen LGBTI in het bijzonder. Er zijn volgens de Europese Commissie aanhoudende inspanningen nodig om de bewustwording van en het respect voor diversiteit binnen de maatschappij te vergroten, en de intolerantie tegen te gaan die door de media verder in stand wordt gehouden.¹⁴⁹

Volgens de Internationale Federatie voor de Mensenrechten (FIDH) is het in 2014 tot aanvallen op LGBTI gekomen, en is het LGBTI Support Centre van het Macedonische Helsinki Comité in oktober een doelwit geweest, volgens de FIDH is dit de zesde aanval op deze instelling binnen een periode van twee jaren.¹⁵⁰

¹⁴² USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹⁴³ Freedom House, 12/07/2017, [url](#)

¹⁴⁴ Global Voices Advox, 03/10/2016, [url](#)

¹⁴⁵ Global Voices Advox, 03/08/2017, [url](#)

¹⁴⁶ Amnesty International, 22/02/2018, [url](#)

¹⁴⁷ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

¹⁴⁸ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹⁴⁹ Amnesty International, 23/04/2013, [url](#); European Commission, 08/10/2014, [url](#)

¹⁵⁰ FIDH, 12/11/2014, [url](#)

Op 20 januari 2015 heeft het Macedonische parlement een aanpassing aan de grondwet goedgekeurd, waarin het huwelijk opnieuw als een uitsluitend tussen man en vrouw gesloten unie wordt gedefinieerd, waardoor de weg naar een wettelijke toelating van het homohuwelijk afgesloten is. In een eerdere versie van het grondwettelijk amendement was ook een verbod op geregistreerde partnerschappen van hetzelfde geslacht opgenomen. Deze passage is geschrapt nadat de Raad van Europa ze als niet verenigbaar met de Europese Conventie voor de rechten van de Mens had verklaard. Het geregistreerde partnerschap staat ook onder het huidige Macedonische recht niet open voor partners van hetzelfde geslacht.¹⁵¹

Volgens het rapport van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) van juni 2016 zijn haatboodschappen tegen LGBTI in de media, op Internet en op sociale media frequenter en intenser geworden. Ook het gebruik van homofobe uitspraken door politici is toegenomen.¹⁵²

Volgens de Bertelsmann Stiftung (2016) worden leden van LGTBI groepen en hun activiteiten vaak doelwit van fysiek geweld, pesterijen en verbale aanvallen, ook van journalisten en regeringsfunctionarissen.¹⁵³

Leden van de LGBTI-gemeenschap worden geconfronteerd met vijandigheid.¹⁵⁴

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport (2017) van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken blijft de LGBTI gemeenschap heel gemarginaliseerd en ook geconfronteerd met vijandigheid in de mainstream pers, het politieke establishment en de brede maatschappij. De autoriteiten slagen er niet in om haatboodschappen of fysieke agressie op te doen houden

“The LGBTI community in the country remained heavily marginalized. There was a climate of general hostility towards the LGBTI community in the mainstream press, political establishment, and society, and authorities failed to take measures to stop hate speech and hate crimes against LGBTI individuals. Activists supporting LGBTI rights reported multiple incidents of societal prejudice. Hate speech, physical assaults and other violence, failure of the police to arrest perpetrators of attacks, and a failure of the government to condemn or combat discrimination against the LGBTI community were the key issues identified by LGBTI-focused NGOs during the year. According to an April survey by the NGO Subversive Front, the level of discrimination experienced by young LGBTI individuals was nearly twice as high as discrimination experienced by non-LGBTI persons. According to the LGBTI Support Center, 75 percent of the LGBTI community does not trust the police to protect their rights and over 90 percent claim that state institutions do not provide sufficient information that would help in the process of self-advocacy and seeking assistance for legal protection of their rights and physical security. The courts did not hold perpetrators of violence and hate speech accountable, prompting many victims to forego reporting attacks to law enforcement entities. According to the NGO Coalition for Sexual and Health Rights of Marginalized Communities, the Skopje Public Prosecution Office did not process over 90 percent of cases involving crimes targeting members of the LGBTI community. According to NGOs, there was a lack of will among the political parties to address the problem of violence and discrimination against members of the LGBTI community. Government representatives were typically absent from public discussions on LGBTI issues.”¹⁵⁵

In het *Macedonia 2018 Report* van de EC staat dat er in 2017 belangrijke vooruitgang is gemaakt ivm de rechten van leden van de LGBTI-gemeenschap maar ook dat haatdragende taal en sociale

¹⁵¹ Balkan Insight, 21/01/2015, [url](#)

¹⁵² ECRI, 07/06/2016, [url](#)

¹⁵³ BTI, 2016, [url](#)

¹⁵⁴ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

¹⁵⁵ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

vooroordelen tegenover LGBTI in de media courant blijven. Wettelijke erkenning en gezondheidszorg voor transgenderpersonen blijven beperkt.

“On the rights of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex (LGBTI) persons, in 2017, important progress was made. The new prime minister and the political leadership have publically expressed support for the rights of LGBTI persons and committed to making progress in this area. In Parliament, an inter-party group consisting of 13 MPs was formed to advocate the rights of LGBTI persons in February 2018. However, societal prejudice continues and hate speech is prevalent against LGBTI persons in the media, internet and social media. Incitement to homophobic/transphobic hatred and violence is not effectively prevented or punished by the authorities. Previous attacks on the LGBTI support centre have yet to be effectively investigated. The legal framework does not allow for official recognition of same-sex couples. A step was taken towards legal gender recognition with the Administrative Court’s decision to allow a change in the sex marker and personal identification number of two transgender women. However, legal gender recognition procedures are not regulated by law. Furthermore, access to healthcare for transgender persons remains limited.”¹⁵⁶

¹⁵⁶ European Commission, 17/04/2018, [url](#)

Bibliografie

- Amnesty International (AI), *Macedonia must prevent homophobic attacks*, 23/04/2013, <https://www.amnesty.org/en/documents/eur65/002/2013/en/> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- Amnesty International, *Macedonia 2017/18*, 22/02/2018, <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/macedonia/report-macedonia/> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Analytica Thinking Laboratory, *Policy Brief assessing the Oversight Mechanisms of the Police Forces in Macedonia*, 12/2015, https://www.analyticamk.org/images/2016/04/05/oversight_brief_train_67a8c.pdf [geraadpleegd op 26/07/2018]
- Balkan Insight, *Balkan Progress on Corruption „Stagnating“ transparency expert says*, 21/02/2018, <http://www.balkaninsight.com/en/article/watchdog-warns-captured-political-systems-haunt-the-balkans-02-21-2018> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Balkan Insight, *Disputes Create Doubt Over Macedonia Election Date*, 18/01/2016, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-election-date-remains-blurry-01-18-2016> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- Balkan Insight, *EU Trio launch crisis mission to Macedonia*, 01/03/2012, <http://www.balkaninsight.com/en/article/european-trio-rushes-to-macedonia-amid-political-crisis> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Balkan Insight, *Macedonia Albanian Protests Pass Off Peacefully*, 11/07/2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-albanian-protests-pass-off-peacefully> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- Balkan Insight, *Macedonia Ethnic Terrorism Verdict Motives Revealed*, 28/10/2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-ethnic-terrorism-verdict-details-revealed> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- Balkan Insight, *Macedonia MPs Back Controversial Amendments*, 21/01/2015, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-mps-back-controversial-amendments> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- Balkan insight, *Macedonia Parliament Approves new Gov't after prolonged stalemate*, 31/05/2017, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-parliament-approves-zaev-s-new-govt-05-31-2017> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Balkan Insight, *Macedonia Parliament Dissolves for Early Elections*, 17/10/2016, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-parliament-dissolves-for-snap-polls-10-17-2016> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- Balkan Insight, *Macedonia Parties Renew Crisis Deal*, 20/07/2016, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-parties-renew-crisis-deal-07-20-2016> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- Balkan Insight, *Macedonia passes Albanian language law amid tension*, 14/03/2018, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-passes-albanian-language-law-amid-tension-03-14-2018> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Balkan Insight, *Macedonia passes Albanian Language Law*, 11/01/2018, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-passes-albanian-language-law-01-11-2018> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Balkan Insight, *Macedonia Risks Opposition Boycott Over Early Polls*, 19/01/2016, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonian-govt-acts-solo-on-election-date-01-18-2016> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Balkan Insight, *Macedonia says planned Register Won't replace Census*, 28/09/2017, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-s-population-register-won-t-scrap-census-need-09-27-2017> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Balkan Insight, *Macedonia Upholds Albanians' 'Terrorist Murder' Sentences*, 14/12/2015, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-court-confirms-terrorist-murders-sentence-12-14-2015> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Balkan Insight, *Macedonia: Elections Fail to End Deadlock*, 30/12/2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-elections-fail-to-end-deadlock> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Balkan Insight, *Macedonian Opposition Resumes Street Protests*, 23/01/2013, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonian-opposition-resumes-protest-after-failed-meeting> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Balkan Insight, *Macedonia's Knife-Edge Election Ends In Uncertainty*, 12/12/2016, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-s-tie-election-ends-in-uncertainty-12-12-2016> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Balkan Insight, *Nato invites Macedonia to join the western Alliance*, 11/07/2018, <http://www.balkaninsight.com/en/article/nato-invites-macedonia-to-join-the-western-alliance-07-11-2018> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Balkan Insight, *No End to Macedonia Crisis after Brussels Talks Fail*, 11/06/2015, <http://www.balkaninsight.com/en/article/no-end-to-macedonia-crisis-after-brussels-talks-fail> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Balkan Insight, *Opposition absent as Macedonia gets new MP*, 07/05/2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/opposition-missing-as-macedonia-gets-new-mp-s> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Balkan Insight, *PM's of Macedonia, Greece announce Concessions on Name Dispute*, 24/01/2018, <https://www.balkaninsight.com/en/article/macedonian-greek-pms-meet-in-davos-01-24-2018> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Balkan Insight, *Wiretapping Claims Kept Macedonia on the Boil*, 28/12/2015, <http://www.balkaninsight.com/en/article/wiretapping-claims-kept-macedonia-on-the-boil-12-28-2015> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Bertelsmann Stiftung, *Macedonia Country Report 2016*, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf [geraadpleegd op 25/07/2018]

Civil rights Defenders, *The Wall of anti-Gypsyism Roma in Macedonia*, 07/11/2017, <https://crd.org/wp-content/uploads/2018/03/The-Wall-of-Anti-Gypsyism-Roma-in-Macedonia.pdf> [geraadpleegd op 25/07/2018]

CNRS - CERI, *Macedonia Between Ohrid and Brussels*, 18/09/2008, <https://hal-sciencespo.archives-ouvertes.fr/hal-00972853> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Council of Europe (COE) - European Commission Against Racism and Intolerance (ECRI), *ECRI Report on "The Former Yugoslav Republic Of Macedonia, (fifth monitoring cycle), adopted 18 March 2016*, 07/06/2016, http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/country-by-country/former_yugoslav_republic_macedonia/MKD-CbC-V-2016-021-ENG.pdf [geraadpleegd op 10/01/2017]

Council of Europe (COE), European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), *Report to the Government of "the former Yugoslav Republic of Macedonia" on the visit to "the former Yugoslav Republic of Macedonia" carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 7 to 17 October 2014*, 17/03/2016, <http://www.cpt.coe.int/documents/mkd/2016-08-inf-eng.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2017]

Council of Europe (COE), *Report by Nils Muižnieks, Council of Europe Commissioner for Human Rights, following his visit to "the former Yugoslav Republic of Macedonia", from 26 to 29 November 2012*, 09/04/2013, [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CommDH\(2013\)4&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColor](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CommDH(2013)4&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColor)

[rInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC86403/2016, &BackColorLogged=FDC864](#) [geraadpleegd op 10/01/2017]

Council of Europe, ECRI Report on "The Former Yugoslav Republic of Macedonia", 7/06/2016, <http://www.refworld.org/docid/584ea3134.html>, [geraadpleegd op 25/07/2018]

Council of Europe, *ECRI Report on the former Yugoslav republic of Macedonia*, 7/6/2016, <https://rm.coe.int/fifth-report-on-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-/16808b590b>, [geraadpleegd op 25/07/2018]

Council of Europe, *Launching of the ROMACTED Programme to support Roma integration at local level*, 19/03/2018, <https://pjp-eu.coe.int/en/web/roma-local-governance/-/kikoff-of-romacted-programme-in-skopje>, [geraadpleegd op 25/07/2018]

ERRC, *Parallel Report by the European Roma Rights Centre and National Roma Centrum Concerning Macedonia*, 13/05/2013, http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/macedonia-un-upr-submission-24-june-2013.pdf [geraadpleegd op 25/07/2018]

Euronews, *Explained: the controversial name dispute between Greece and FYR Macedonia*, 17/06/2018, <http://www.euronews.com/2018/06/17/explained-the-controversial-name-dispute-between-greece-and-fyr-macedonia> [geraadpleegd op 25/07/2018]

European Asylum Support Office (EASO), *Country report on Macedonia, FYR (state structure; socio-political background; rule of law; state protection; security situation; human rights)*, 11/2016, http://www.ecoi.net/file_upload/2162_1479371503_easo-coi-report-fyr-macedonia-201611.pdf [geraadpleegd op 10/01/2017]

European Commission, *Commission Staff Working Document, The Former Yugoslav Republic of Macedonia Report 2015*, 10/11/2015, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf [geraadpleegd op 10/01/2017]

European Commission, *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the western Balkans*, 06/02/2018, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf [geraadpleegd op 25/07/2018]

European Commission, *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 2016 Communication on EU Enlargement Policy*, COM(2016) 715 final, 09/11/2016 http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2016/20161109_strategy_paper_en.pdf [geraadpleegd op 10/01/2017]

European Commission, *Statement by Commissioner for European Neighbourhood and Enlargement Negotiations, Johannes Hahn, on latest developments in the former Yugoslav Republic of Macedonia*, 18/01/2016, https://ec.europa.eu/commission/2014-2019/hahn/announcements/statement-commissioner-european-neighbourhood-and-enlargement-negotiations-johannes-hahn-latest_en [geraadpleegd op 10/01/2017]

European Commission, *The Former Yugoslav Republic Of Macedonia 2014 Progress Report*, 08/10/2014, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-progress-report_en.pdf [geraadpleegd op 10/01/2017]

European Commission, *The former Yugoslav Republic of Macedonia 2018 Report*, 17/04/2018, <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-report.pdf> [geraadpleegd op 25/07/2018]

European Roma Rights Centre (ERRC), *Romani Families sue over prison deaths in Macedonia*, 05/04/2018, <http://www.errc.org/press-releases/romani-families-sue-over-prison-deaths-in-macedonia>, [geraadpleegd op 25/07/2018]

European Roma Rights Centre (ERRC), *Victory for Roma: Macedonia agrees to pay compensation for Roma prison death*, 15/06/2017, <http://www.errc.org/press-releases/victory-for-roma-macedonia-agrees-to-pay-compensation-for-roma-prison-death>, [geraadpleegd op 25/07/2018]

- European Roma Rights Centre (ERRC), *Highest Court in Macedonia Upholds Freedom of Movement for all Macedonians, Including Roma*, 15/07/2014, <http://www.errc.org/article/highest-court-in-macedonia-upholds-freedom-of-movement-for-all-macedonians-including-roma/4301> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- European Roma Rights Centre (ERRC), *Memedov v Macedonia (Pending)*, sd, <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=5021> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- European Roma Rights Centre (ERRC), *Written comments by the European Roma Rights Centre for Consideration by the European Commission concerning Roma Inclusion in the Western Balkans Progress Reports 2016*, 11/07/2016, <http://www.errc.org/cms/upload/file/ec-submission-on-roma-inclusion-in-the-western-balkans-july-2016.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- European Roma Rights Centre (ERRC), *Written Comments of the European Roma Rights Centre Concerning Macedonia For Consideration by the Human Rights Committee at its 112th Session (7-31 October 2014)*, 25/07/2014, <http://www.errc.org/cms/upload/file/macedonia-un-hrc-july-2014.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2017]
- European Union External Action, *A clear EU path ahead for Tiranë and Skopje*, 29/06/2018, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/47711/clear-eu-path-ahead-tirana-and-skopje_en [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Foundation Open Society Macedonia, *More assistance is needed to improve the system for legal aid in Macedonia*, 27/06/2017, <http://www.soros.org.mk/en/Home/NewsAndActivity?newsID=9382&catID=7&pageIndex=1&month=0&year=0&additionalID=96> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Freedom House, *Freedom in the World Macedonia*, 12/07/2017, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/macedonia> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Freedom House, *Freedom of the press 2015*, 01/09/2015, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2015> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Freedom House, *Freedom of the Press 2016*, 26/04/2016, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2016/macedonia> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Freedom House, *Freedom of the Press 2017*, 23/05/2017, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2017/macedonia> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Freedom House, *Nations in Transit Report Macedonia 2018*, 28/06/2018, https://freedomhouse.org/sites/default/files/NiT2018_Macedonia.pdf [geraadpleegd op 26/07/2018]
- Freedom House, *Nations in Transit Report Macedonia 2018*, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/macedonia> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Freedom House, *Nations in transit Report Macedonia*, 03/04/2017, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2017/macedonia> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Global Voices Advox, *Macedonian Journalist Bozinovski continues hunger strike in face of trial postponement*, 03/10/2016, <https://advox.globalvoices.org/2016/10/03/macedonian-journalist-bozinovski-continues-hunger-strike-in-face-of-trial-postponement/> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Global Voices Advox, *No more jailed journalists in Macedonia: Zoran Bosinovski free on bail after 15 month detention*, 03/08/2017, <https://advox.globalvoices.org/2017/08/03/no-more-jailed-journalists-in-macedonia-zoran-bozinovski-free-on-bail-after-15-month-detention/> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Government of the Republic of Macedonia, *Plan 3-6-9*, sd, <http://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/Narrative%20Plan%206-9%20EN.pdf> , [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Helsinki Committee for human rights in Macedonia, *Annual report for 2017*, 17/04/2018, http://www.mhc.org.mk/system/uploads/redactor_assets/documents/3155/HKM_Annual_Report_ENG.pdf [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Helsinki Committee for Human Rights Macedonia, *International Roma Day*, 8/04/2016, <http://www.mhc.org.mk/announcements/391?locale=en> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Helsinki Committee for Human Rights, *Special report on the the 49th session of the assembly of the Republic of Macedonia held on 24 december 2012*, 07/02/2013,

http://www.mhc.org.mk/system/uploads/redactor_assets/documents/276/Special_Report_Assembly.pdf

[geraadpleegd op 25/07/2018]

IBNA, *Government in FYROM declares the "3-6-9" plan of reforms complete*, 17/04/2018,

<https://balkan.eu.com/government-in-fyrom-declares-the-3-6-9-plan-of-reforms-complete/> [geraadpleegd op

25/07/2018]

International Federation for Human Rights (FIDH), *Concern regarding the situation of the LGBTI community in the Former Yugoslav Republic of Macedonia*, 12/11/2014, <https://www.fidh.org/International-Federation-for-Human-Rights/europe/macedonia/16450-concern-regarding-the-situation-of-the-lgbti-community-in-the-former>

<https://www.fidh.org/International-Federation-for-Human-Rights/europe/macedonia/16450-concern-regarding-the-situation-of-the-lgbti-community-in-the-former>

[geraadpleegd op 10/01/2017]

Konrad Adenauer Stiftung, *Mazedonien: Sieg bei den Kommunalwahlen für die Regierungspartei*, 26/03/2013,

<http://www.kas.de/mazedonien/de/publications/33935/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Kurir News Agency, *The new law will significantly reduce domestic violence*, 30/09/2014,

<http://kurir.mk/en/?p=38537> [geraadpleegd op 10/01/2017]

LSEE Research on South Eastern Europe, *Coup d'état or a Macedonian post-Snowden syndrome?* Nenad

Markovikj, 10/02/2015, <http://blogs.lse.ac.uk/lsee/2015/02/10/mk-coup-detat-or-post-snowden-syndrome/>

[geraadpleegd op 15/06/2015]

Macedonian Information Agency, *Macedonia's Parliament joins global campaign against gender-based violence*,

24/11/2017, <https://www.mia.mk/en/Inside/RenderSingleNews/289/133985483> [geraadpleegd op 25/07/2018]

National Network to end violence against women and domestic violence, [website], sd,

<http://www.glasprotivnasilstvo.org.mk/en/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

NATO-OTAN, *Press Conference of EU, Concordia and OSCE*, 01/12/2003,

<https://www.nato.int/fyrom/hqskopje/2003/t031119a.htm> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Ombudsman Republic of Macedonia, *Annual Report 2014*, 03/2015,

<http://ombudsman.mk/upload/Godisni%20izvestai/GI-2014/GI%202014.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2017]

OSCE, FYROM early parliamentary elections, 11 December 2016, 28/02/2017,

<https://www.osce.org/odhr/elections/fyrom/302136?download=true> [geraadpleegd op 25/07/2018]

OSCE, Roma and Sinti, [website], sd, <https://www.osce.org/mission-to-skopje/roma-and-sinti> [geraadpleegd op

25/07/2018]

Pointpulse, *The Best and the Worst of the Police in Macedonia*, 27/01/2017, <http://pointpulse.net/magazine/best-worst-police-macedonia/>

[geraadpleegd op 26/07/2018]

Pointpulse, *The Citizen's opinion of the police Results of the Public Opinion Survey Conducted in Macedonia*,

09/2017, <http://pointpulse.net/wp-content/uploads/2017/09/MKD-Survey-2017-ENG.pdf> [geraadpleegd op

26/07/2018]

Regional Anti-Corruption Initiative, *Macedonia Anti-Corruption Institutional Framework*, sd, <http://rai-see.org/macedonia-anti-corruption-institutional-framework/>

[geraadpleegd op 25/07/2018]

Reporters Without Borders, *Ranking*,sd, <https://rsf.org/en/ranking?> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Republic of Macedonia Ombudsman, *Annual report 2015*, 03/2016,

<http://ombudsman.mk/upload/Godisni%20izvestai/GI-2015/GI%202015-Ang-za%20pecat.pdf> [geraadpleegd op

25/07/2018]

Republic of Macedonia, Ministry of Interior, *Police Development Strategy*,

01/2016, [http://www.mvr.gov.mk/Upload/Editor_Upload/publikacii%20pdf/Police%20Developement%20Strategy%202016-2020%20\(1\).pdf](http://www.mvr.gov.mk/Upload/Editor_Upload/publikacii%20pdf/Police%20Developement%20Strategy%202016-2020%20(1).pdf)

[geraadpleegd op 25/07/2018]

Republic of Macedonia, Ministry of Labor and Social Policy in collaboration with the National Coordinator of the

Decade and strategy of Roma, *Strategy for the Roma in Republic of Macedonia (2014-2020)*, 06/2014,

[https://www.rcc.int/romaintegration2020/download/docs/MK2014-](https://www.rcc.int/romaintegration2020/download/docs/MK2014-2020_en.pdf/a4b7a7abd52eaa6a5b369f18f180cc12.pdf)

[2020_en.pdf/a4b7a7abd52eaa6a5b369f18f180cc12.pdf](https://www.rcc.int/romaintegration2020/download/docs/MK2014-2020_en.pdf/a4b7a7abd52eaa6a5b369f18f180cc12.pdf) [geraadpleegd op 25/07/2018]

Roma Times, *40 victims of domestic violence sought free legal assistance through project access to justice in Macedonia*, 06/03/2017, <http://www.romatimes.news/index.php/en-us/nevipena/121-nevipe/1909-40-victims-of-domestic-violence-sought-free-legal-assistance-through-project-access-to-justice-in-macedonia> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Roma Times, *The informal network of Roma ngo's in Macedonia – Roma Decade Focal point Macedonia- reaction*, 20/04/2016, <http://www.romatimes.news/index.php/en-us/nevipena/121-nevipe/872-the-informal-network-of-roma-ngos-in-macedonia-roma-decade-focal-point-macedonia-reaction> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Roma Times, *The informal network of Roma ngo's in Macedonia – Roma Decade Focal point Macedonia- reaction*, 20/04/2016, <http://www.romatimes.news/index.php/en-us/nevipena/121-nevipe/872-the-informal-network-of-roma-ngos-in-macedonia-roma-decade-focal-point-macedonia-reaction> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Transparency International, *Corruption Perception Index*, 21/02/2018, https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017 [geraadpleegd op 25/07/2018]

TRTWorld, *Macedonia's Albanian Language law does little to ease ethnic Tensions*, 30/03/2018, <https://www.trtworld.com/life/macedonia-s-albanian-language-law-does-little-to-ease-ethnic-tensions-16344>

UN Committee against torture, *Concluding Observations on the Third Periodic Report of the Former Yugoslav Republic of Macedonia*, 07/05/2015, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/MKD/CAT_C_MKD_CO_3_20486_E.pdf [geraadpleegd op 26/07/2018]

UN Women, *"New law spurs action, bringing protection to many"* 30/10/2014, <http://www.unwomen.org/en/news/stories/2014/11/new-law-spurs-action-in-macedonia>, [geraadpleegd op 25/07/2018]

United Nations, *Human Rights Committee raises concerns about gaps in anti-corruption programmes, violence, discrimination in FYROM*, 26/03/2008, <https://www.un.org/press/en/2008/hrct699.doc.htm> [geraadpleegd op 25/07/2018]

USDOS, *2002 country report on human rights practices*, 31/03/2003, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2002/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

USDOS, *2003 country report on human rights practices*, 25/02/2004, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2003/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

USDOS, *2016 Report on International Religious Freedom*, 15/08/2017, <https://www.ecoi.net/en/document/1407758.html> [geraadpleegd op 25/07/2018]

USDOS, *Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor*, 28/02/2005, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2004/41695.htm> [geraadpleegd op 25/07/2018]

USDOS, *Country Report on Human Rights Practices 2011*, 24/05/2012, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2011/eur/186377.htm> [geraadpleegd op 25/07/2018]

USDOS, *Country Report on Human Rights Practices 2016*, 03/03/ 2017, <https://www.ecoi.net/en/document/1394589.html> [geraadpleegd op 25/07/2018]

USDOS, *Macedonia 2017 Human Rights Report*, 20/04/2018, <https://www.state.gov/documents/organization/277435.pdf> [geraadpleegd op 25/07/2018]